

**Západočeská univerzita Plzeň
Fakulta filozofická**

Diplomová práce

Kořeny Revoluce 25. ledna v Egyptě

Tomáš Ron

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií
Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Kulturní antropologie Předního východu

Diplomová práce
Kořeny Revoluce 25. ledna v Egyptě
Ron Tomáš

Vedoucí práce:

Mgr. Petra Písařová, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Tímto bych chtěl poděkovat paní Mgr. Petře Písařové, Ph.D. za její odborné vedení a za čas věnovaný konzultacím mé diplomové práce.

Obsah

1 ÚVOD.....	1
1.1 Členění práce.....	2
1.2 Metodologie, výběr zdrojů, transkripce.....	4
2 HUSNÍ MUBÁRAK – BIOGRAFIE A PŘEDCHŮDCI.....	8
2.1 Od království k republice.....	8
2.2 Vláda Gamála Abdal Násira.....	13
2.3 Vláda Anwara As-Sádáta.....	15
2.4 Vláda Husního Mubáraka.....	19
3 VOLBY.....	25
3.1 Prezidentské volby 2005.....	27
3.2 Parlamentní volby 2005.....	34
3.3 Parlamentní volby 2010.....	44
3.4 Způsoby ovlivňování a manipulace voleb v Mubárakově Egyptě	52
3.4.1 Využívání státního rozpočtu.....	53
3.4.2 Kupování hlasů.....	54
3.4.3 Přidávání hlasů.....	55
3.4.4 Zastrásování bezpečnostními složkami.....	56
3.5 Zhodnocení.....	59
4 POLITICKÁ PRÁVA.....	61
4.1 Výjimečný stav.....	61
4.2 Jiné praktiky v potlačování opozice.....	66

4.2.1 Svévolné zatýkání a zadržování.....	66
4.2.2 Nucená zmizení osob.....	67
4.2.3 Mučení a špatné zacházení ve vazbě.....	68
4.3 Zhodnocení.....	70
5 PROBLEMATIKA NÁSTUPNICTVÍ	72
5.1 Politický růst Gamála Mubáraka.....	76
5.2 Nástupnictví a opozice.....	78
5.3 Zhodnocení.....	80
6 ZÁVĚR.....	82
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	85
7.1 Literatura.....	85
7.2 Zdroje dostupné přes internet.....	87
7.3 Jiné zdroje.....	102
8 RESUME.....	104

1 ÚVOD

Egypt. V našich podmínkách před lavinou revolucí takzvaného *Arabského jara* země převážně známá jako cíl dovolenkových cest za pyramidami, all-inclusive a potápěním. V lednu 2011 se tento obraz změnil. Na obrazovky pronikly výjevy davů usilujících o svržení diktátora a jeho režimu. Náměstí Tahrír se najednou stalo místem stejně známým jako byla Gíza nebo Luxor a lidé zjistili, že Egypt ve skutečnosti nežil v demokracii, že se snaží osvobodit. Egyptská revoluce se stala fenoménem a o zemi hotelů a pyramid se začalo přemýšlet i v politických souvislostech.

V Mubárákově Egyptě jsem strávil celkem 6 měsíců v letech 2009 a 2010. Na podzim a v zimě roku 2010 jsem byl svědkem skandálních voleb, které rozbouřily opoziční nálady následované později revolučními událostmi. Prováděl jsem neoficiální sledování voleb, navštívil volební místnosti, sledoval všechny předvolební a volební procesy. Sám jsem tedy dobře věděl, jaké povahy byl ve skutečnosti režim prezidenta Husního Mubáraka. Když pak v lednu 2011, skoro přesně měsíc po mém návratu odtamtud, propukly v Káhiře akce později známé jako *Revoluce 25. ledna*, začal jsem hlouběji přemýšlet nad tím, co k nim dalo podnět, jaké byly pravé příčiny tohoto revolučního dění a proč se odehrálo teprve po 30 letech vlády jednoho muže a jedné strany. Co se stalo v oněch posledních letech, co vyvedlo zemi z rovnováhy natolik, že to způsobilo lidový převrat? Jak vlastně fungoval režim Husního Mubáraka, jakým způsobem dokázal dohnat svou opozici k revolučním akcím, kde udělal chybu? Toto jsou některé otázky, na které jsem chtěl nalézt odpovědi, když jsem přemýšlel nad tématem diplomové práce.

Svou práci jsem nazval „*Kořeny Revoluce 25. ledna v Egyptě*“. Kdybychom na tento název nahlíželi velkoryse, mohli bychom se snažit ony kořeny revolučního dění hledat již kdesi v první polovině 20. století v Násirově Egyptě nebo ještě dříve. Ve své práci se však budu snažit hledat příčiny bezprostřední, řekněme v posledních deseti letech trvání

Mubárakova režimu. Přistupuji k problému s názorem, že především v tomto časovém období došlo k událostem a ke změnám, které ve vztahu k revolučnímu dění nejzávažněji ovlivnily egyptskou společnost a politické prostředí. V těchto událostech, v jejich průběhu a v jejich výsledcích budu hledat vliv na vypuknutí revoluce. Cílem mé práce bude identifikovat, popsat a vysvětlit nejpodstatnější procesy, události a jevy v daném období vedoucí k této revoluci. Zaměřím se přitom na oblast politickou a na lidskoprávní problematiku zasahující do politiky. Výstupem této práce by mělo být shrnutí mnou identifikovaných a z mého hlediska hlavních příčin, tedy oněch „kořenů“, Revoluce 25. ledna v Egyptě.

1.1 Členění práce

Budu pracovat s informacemi, jejichž pochopení bude vyžadovat jistou míru vhledu do historického pozadí politického vývoje Egypta, proto jsem se rozhodl začlenit do své práce také kapitolu popisující ve stručnosti politický vývoj Egypta s jeho hlavními zvraty a to v období od 50. let 20. století. Toto období považuji za relevantní pro stěžejní tematiku rozebíranou v této práci.

Režim Husního Mubáraka byl výsledkem procesu trvajícím několik desetiletí. Jeho podoba, jeho činy, systém, jakým fungoval, dokonce jeho vůdčí politická strana, to vše bylo ovlivněno jeho předchůdci. Sám Husní Mubárak byl do významné míry produktem režimů dvou mužů, kteří mu v prezidentském úřadě předcházeli. A byl to právě prezident, kdo především vytvářel podobu režimu, tím spíše, že setrval v úřadě skoro 30 let. Proto pojmu kapitolu, jejímž účelem je představit historické a politické procesy, které připravily půdu, na níž stojí naše hlavní téma, formou biografie Husního Mubáraka. Představím kariéru a život bývalého prezidenta na pozadí důležitých dějinných událostí v Egyptě. Vzhledem k tomu, že byl vysoce postaveným vojákem a pozdějším politikem, byly životní osudy Husního Mubáraka s významnými událostmi v egyptské historii spjaty v mnohem větší míře, než by tomu bylo u běžného občana.

Považuji za velmi důležité tento historický vhled do práce zahrnout za účelem dostatečného pochopení egyptské politické reality poslední dekády Mubárákova režimu a také za účelem seznámení s životem klíčové osobnosti tohoto režimu.

Po kapitole věnující se osobnosti Husního Mubáraka a klíčovými bodům v egyptské historii za jeho života již přistoupíme k samotnému hlavnímu tématu práce. Jako první budu prozkoumávat problematiku voleb v Mubárákově Egyptě. Přistupuji k této problematice s názorem, že ve spojení s volbami se nejvíce projevovala řada různých nedemokratických opatření uplatňovaných režimem, a že právě dva volební roky jsou hlavními milníky vedoucími k revoluci. V kapitole Volby představím problematiku voleb v egyptském totalitním režimu. Budu se věnovat zvláště volbám prezidentským a parlamentním z roku 2005 a poté parlamentním z roku 2010. Poté, co popíši jak se volby odehrály a jaký měly dle mého zjištění vliv na revoluci 2011, se budu věnovat nedemokratickým opatřením, prostředkům a způsobům ovlivňování a manipulování voleb ze strany Mubárákova režimu. Na konci kapitoly připojím zhodnocení, v němž shrnu význam celého popisovaného fenoménu voleb a jeho vliv na vznik revoluce.

Kapitola, která bude následovat, se bude věnovat politickému prostředí v Mubárákově Egyptě, či spíše nástrojům a způsobům, kterými režim potlačoval politická práva v zemi a perzekvoval opozici. K tomuto tématu přistupuji s názorem, že aplikace politických represí způsobovala dlouhodobě se zvyšující bezvýchodnost politické situace v zemi a v důsledku tak vedla k radikalizaci opozice zkrácené o oficiální prostředky politické participace. V této kapitole budu zvláště analyzovat *výjimečný stav*, jakožto hlavní nástroj politické perzekuce v Egyptě a poté další způsoby potlačování lidských práv spojené s politickým prostředím. V závěrečném zhodnocení kapitoly opět shrnu význam celého popisovaného fenoménu politické perzekuce a potlačování lidských práv ve spojení s politikou a jeho vliv na vypuknutí revoluce.

V poslední kapitole se budu věnovat takzvané *politice nástupnictví*. Tímto spojením je nazýván proces údajné přípravy Gamála Mubáraka, syna prezidenta Husního Mubáraka, k nástupu na prezidentský post poté, co by Husní Mubárak zemřel či odstoupil. K problému přistupuji s názorem, že proces politiky nástupnictví v posledních deseti letech před revolucí silně ovlivnil režimní politiku, ať už byl jeho cíl reálný či pouze domnělý. Víze nástupu Gamála Mubáraka na otcův post byla, podle mého názoru, jedním z aspektů vyvolávajících energický odpor opozice. Politická rozhodnutí Gamála a jeho mocenského okruhu v rámci strany měla posléze dopad na celou režimní politiku. V této kapitole budu rozebírat zvláště proces politického vzestupu Gamála Mubáraka a jeho dopad na režimní politiku, a poté vztah egyptské opozice k politice následnictví. V připojeném zhodnocení této kapitoly shrnu význam fenoménu politiky následnictví a jeho vliv na vypuknutí revoluce.

Po analýze určitých aspektů pozdního Mubárakova režimu předložím v závěru své práce shrnutí mnou identifikovaných a definovaných příčin Revoluce 25. ledna v Egyptě spolu se svými argumenty pro jejich identifikaci. Zmíněné příčiny budou vybrány pouze v mezích tématu, tedy na poli politickém a lidskoprávním, spojeným s politikou. Egyptská revoluce měla bezpochyby řadu dalších příčin, čistě společenských, lidskoprávních či historických, a jistě zůstává řada aspektů Mubárakova režimu, které jsem nepodroboval analýze, tato témata však zůstávají v mé práci mimo okruh našeho zájmu.

1.2 Metodologie, výběr zdrojů, transkripce

Mé práci předcházelo dlouhé studium egyptské politické reality totalitního režimu Husního Mubáraka a to jak ještě za jeho trvání, tak zpětně po revoluci. Svou práci mohu opřít o několikaleté pozorování politického vývoje v Egyptě (od roku 2010), o studium tisku, osobní účast na neoficiálním pozorování parlamentních voleb roku 2010, studium problematiky lidských práv v Egyptě v roce 2010 a její hodnocení v rámci

delegace Evropské unie v Egyptské arabské republice a o studium relevantní literatury.

Jako dominantní metody ve své práci jsem užíval analýzy relevantního textu a následného rozboru a deskripce politických jevů a událostí. Částečně se opírám o terénní výzkum formou monitoringu parlamentních voleb 2010.

Jako zdroje v mé práci poslouží řada titulů týkajících se historických událostí v Egyptě, problematiky voleb a politické tematiky. Jako hlavní příklady uvedu například editované historické dílo *The Cambridge History of Egypt*, knihu od Lisy Blaydes, zpracovávající problematiku voleb *Elections and Distributive Politics in Mubarak's Egypt*, nebo dílo doktora Alaa Arafata zaměřující se na politické dění v pozdním Mubárákově Egyptě *The Mubarak Leadership and Future of Democracy in Egypt*.

Pro mé téma budou však mnohem důležitějším zdrojem archivní články egyptských a světových médií a autorské články v různých médiích a internetových periodikách, bezprostředně informující o dění v daném období nebo rozebírající určité pro mě relevantní téma. Z tohoto okruhu zdrojů zmíním jako příklady internetové stránky periodik jako *Egypt Independent*, *Ahram Online*, *Al Jazeera*, *The Guardian*, *BBC*, internetové stránky Muslimského Bratrstva *Ikhwan Web* a další.

Posledním významným okruhem zdrojů mi budou internetové archivy významných lidskoprávních organizací, nevládních organizací a vládních institucí a organizací, kde budu čerpat ze zpráv o lidskoprávních tématech nebo z výročních zpráv o situaci lidských práv v Egyptě. Jako příklady mohu jmenovat například internetové stránky *Human Rights Watch*, *Amnesty International*, *Egyptian Organization for Human Rights*, *U.S. Department of State* a podobně.

Tyto okruhy zdrojů budou přirozeně doplněny řadou dílčích zdrojů ať už literárních nebo elektronických, které se budou týkat jednotlivých událostí, témat či osobností. Například nejrůznější informace týkající se

osobnosti Husního Mubáraka budu čerpat z internetových stránek *Egyptské vojenské akademie* či armády. Některá témata mohou být také doplněna informacemi získanými v rozhovorech s egyptskými občany.

Co se týče transkripce arabských jmen a názvů, vyžaduje mé řešení bližší představení. Během své práce jsem, vzhledem k malému počtu českých zdrojů, pracoval především se zdroji v anglickém jazyce. Často jsem pracoval se jmény a názvy, které nebyly v českém prostředí příliš zmiňovány. V našem prostředí a také v mé práci frekventovaná jména a termíny jsem zapisoval způsobem, kterým jsou zmiňovány v českém tisku či literatuře. Používám tak například přepis Husní Mubárak, Káhira, Madžlis nebo Šúra. Tato jména a termíny jsou zapisovány podle normy předkládané prof. Lubošem Kropáčkem v jeho slovníku *Arabsko-český, česko-arabský slovník*. Podle této normy jsem zapisoval také názvy, například místní, které se naopak v prepisech téměř nevyskytují.

Další kategorií jsou známá jména, která jsem se rozhodl přepisovat v rozporu s touto normou foneticky, protože by přepis dle Kropáčkovy normy byl zavádějící vzhledem k odlišnosti zápisu a skutečné praxe v jejich výslovnosti. Příkladem takového zápisu je například Gamál Mubárak, Gamál Abdal Násir nebo Muhammad Nagíb. Přestože jsou tato jména v češtině poměrně často zapisována dle Kropáčkovy úzu, jejich zápis jsem upravil tak, aby nebyl zavádějící a odpovídal reálné výslovnosti.

Poslední kategorií jsou především osobní jména vyskytující se velmi často v anglických transkripcích. Tato jména jsou často zmiňována v anglických mutacích egyptských periodik a v ostatních médiích v anglickém jazyce. Sami vlastníci těchto jmen často určují jejich transkripci. V těchto případech jsem ponechal daná jména v jejich původní, anglické transkripci. Příkladem takových jmen může být Ahmed Ezz nebo Ahmed Nazif.

Ačkoli se může takové řešení transkripce z arabského jazyka zdát poněkud komplikované, jsem přesvědčen o tom, že je pro předpokládaného čtenáře zdaleka nejpraktičtější a velmi usnadňuje případnou další práci s mnou užitými zdroji.

2 HUSNÍ MUBÁRAK – BIOGRAFIE A PŘEDCHŮDCI

Husní Mubárak byl jedním z nejdéle vládnoucích prezidentů v oblasti Blízkého východu. Mohli bychom ho označit za jednu z nejdůležitějších figur mezinárodní politiky v tomto regionu na konci 20. a začátku 21. století. Do prezidentského úřadu nastoupil coby viceprezident po zavraždění svého předchůdce, prezidenta Anwara as-Sádáta. Atentát byl spáchán 6. října 1981,¹ na oslavách egyptského vítězství ve válce s Izraelem z roku 1973². Husnímu Mubárakovi bylo v té době 53 let a byl mužem, který měl za sebou úspěšnou vojenskou dráhu a podle vyjádření svého okolí nikdy neusiloval o politickou kariéru. Údajně pro něho bylo překvapením, když byl jmenován viceprezidentem a shoda náhod mu umožnila stát se prezidentem.³ To, že jím pak zůstal po dlouhých 30 let už jistě náhoda nebyla.

2.1 Od království k republice

Muhammad Husní Mubárak se narodil 4. května roku 1929 v deltské vesničce Kafr al-Musajliha, která spadá do Menúfíjského guvernорátu severně od Káhiry.⁴ Ze stejného guvernорátu pocházel i Mubárakův předchůdce, Anwar as-Sádát. Mubárak pocházel z nemajetné rodiny, jeho otec živil rodinu jako úředník místního soudu. Ačkoli by za normálních okolností příjem, na jaký dosáhla Mubárakova rodina, nemohl

1 COX, Vicki. *Hosni Mubarak*. New York: Chelsea House, 2007, s. 1-104. ISBN 0-7910-9280-1. S. 56.

2 Jomkipurská válka, Válka 6. října, Říjnová válka. Viz GAVRYCH, George W. *The 1973 Arab-Israeli War: The Albatross of Decisive Victory*. Fort Leavenworth: Combat Studies Institute, 1996, s. 1-104. ISBN 178039022X.

3 *Rodina* [The Family] [dokumentární film] [online]. Režie AL JAZEERA. Katar, 2012. Poslední změna 3.7.2012 11:17 [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.aljazeera.com/programmes/2012/06/2012620124818367927.html>

4 COX, pozn. 1, s. 36.

Husnímu zajistit kvalitní vzdělání, měl budoucí prezident štěstí, protože v jeho vesnici fungovala bezplatná škola založená v 19. století jiným významným rodákem, Abdal Azízem Fahmím Pašou.⁵ Díky tomu bylo Mubárakovi poskytnuto poměrně kvalitní základní vzdělání, které mu otevřelo cestu k vojenské kariéře.

Také díky pracovním kontaktům svého otce se mladý Husní dostal na *Egyptskou vojenskou akademii* v Káhiře⁶, kterou absolvoval v roce 1949 jako nižší důstojník⁷ s titulem Bakalář vojenských věd a pouhých pár měsíců pak sloužil u pěchoty, než se přihlásil do *Egyptské letecké akademie* v Bilbajs⁸. Byl přijat a absolvoval coby vojenský pilot s bakalářským titulem v leteckých vědách v březnu roku 1950.^{9 10}

Vojenský převrat, který provedly armádní kruhy známé pod názvem *Svobodní důstojníci*, je většinou považován za vyústění obecné nespokojenosti s režimem krále Fárúqa. Ten byl veřejností odsuzován pro svůj rozmařilý a z hlediska islámu hříšný život¹¹, kolaboraci s Brity a neschopnost zbavit Egypt cizí nadvlády, která se přes formální

5 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

6 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/Academies/military%20academy/main.htm>

7 Lieutenant – ekvivalentem této hodnosti v češtině je poručík, či nadporučík. *Ministry of Defence and Armed Forces of the Czech Republic* [online]. The Ministry of Defence of the Czech Republic, 2004. Poslední změna 2.11.2012 [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=49065>

8 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/Academies/AFA/ab3.htm>

9 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/branches/AIRFORCE/gg16.htm>

10 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

11 ROUSILLON, Alain. Republican Egypt interpreted: revolution and beyond. In: M. W. DALY, ed. *The Cambridge History of Egypt, Vol. 2*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 334-394. ISBN 0 521 47211 3. S. 335.

nezávislost země, stále viditelně projevovala. V zemi vládla korupce a veřejnost pociťovala nárůst sociální nespravedlnosti v prostředí ovládaném privilegovanou buržoazií a cizinci.¹² Nespokojenci z řad armádních důstojníků si také všímali problémů ve vojsku, vznikajících v důsledku vysoko sahající korupce mezi velením.¹³ Ty se projevíly s tragickými důsledky hlavně během války s Izraelem roku 1948, kdy egyptská armáda prokázala zoufalou nebojeschopnost proti sotva vzniknuvšímu státečku.¹⁴

26. ledna roku 1952 došlo v reakci na britské vojenské zásahy v oblasti Suezského průplavu ke spontánním populárním bouřím namířeným proti Britům a jejich majetkům a úřadům ve velkých městech, především v Káhiře. Tento výbuch lidové nevole je známý pod názvem *Černá sobota*.¹⁵ Taková ukázka masové nespokojenosti lidu se stávajícím režimem a jeho britskou oporou a frustrace vyplývající z neúspěšných politik dosavadních hlavních zástupců egyptského nacionalizmu reprezentovaných především stranou *al-Wafd*, připravila půdu pro rozhodnou akci Svobodných důstojníků.¹⁶ 23. července roku 1952 došlo k nekrvavému vojenskému státnímu převratu a Svobodní důstojníci v čele s generálem Muhammadem Nagíbem se chopili vlády.

Nový režim postupně nacházel svou tvář. Krátce po převzetí moci, v září 1952, provedl pozemkovou reformu, která byla poměrně dobře přijata vzhledem k tomu, že negativně ovlivnila především prominenty bývalého režimu včetně královské rodiny a pozitivně se dotkla nejchudších

12 COX, pozn. 1, s. 38

13 MORRIS, Benny. *1948: The History of the First Arab-Israeli War*. New Haven: Yale University Press, 2008, s. 1-524. ISBN 378-0-300-12696-9. S. 400.

14 COX, pozn. 1, s. 38

15 COX, pozn. 1, s. 40

16 ROUSILLON, pozn. 11, s. 338

zemědělských vrstev.¹⁷ 16. ledna 1953 byly rozpuštěny všechny politické strany a 18. června téhož roku byla *Radou revolučního velení* v čele s Gamál Abdal Násirem vyhlášena republika. Království bylo zrušeno, dosud formálně vládnoucí král Fuád II., syn v exilu žijícího Fárúqa, byl sesazen a novou hlavou státu byl, jakožto prezident, jmenován generál Muhammad Nagíb.¹⁸

Mladý režim však zápasil sám se sebou. Hnutí svobodných důstojníků bylo tvořeno zástupci celé řady politických směrů. Byl mezi nimi budoucí prezident s rozporuplnou pověstí, Anwar as-Sádát, který za své vlády vytvořil politiku *Intifáhu*^{19 20} a uzavřel mírové dohody s Izraelem, stejně jako levicověji smýšlející Násir nebo na islamistické kruhy napojení důstojníci. Prezident Nagíb, který se začal přiklánět ke spolupráci s politickými špičkami bývalého režimu, se v únoru 1954 ocitl v přímém střetu s Násirem, byl zatčen jednotkami loajálními jeho oponentovi a Násir v březnu převzal premiérský úřad. Přestože se Nagíb díky protestům veřejnosti znovu posadil do prezidentského křesla, Násir si již zajišťoval loajalitu armády a veřejně poukazoval na Nagíbovo spojení s bývalým vedením Wafdu.²¹

26. března 1954 během Násirovy řeči u příležitosti oslavy stažení britských vojsk z oblasti Suezského průplavu, kterou pronesl v Alexandrii,

17 ROUSILLON, pozn. 11, s. 338

18 ROUSILLON, pozn. 11, s. 338-340

19 Intifáh - „otevření“. Egyptská politika liberalizace hospodářství spojená se zahraničně-politickým sblížením se západem.

Viz KIENLE, Eberhard. *A Grand Delusion: Democracy and Economic Reform in Egypt*. London: I.B.Tauris & Co Ltd, 2001. s. 1-274. ISBN 1-86064-441-4. S. 3, 156, 162, 182.

20 KAMRAVA, Mehran. *The Modern Middle East*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1999. s. 1-497. ISBN 0-520-24149-5. S. 133.

21 ROUSILLON, pozn. 11, s. 340-341

byl na něj spáchán neúspěšný atentát.²² Řeč byla přenášena rozhlasem a poté, co po něm útočník vypálil několik ran z palné zbraně, pronesl Násir před užaslým davem vášnivou řeč. Neúspěšný atentát získal Násirovi nesmírnou přízeň veřejnosti a energický důstojník jí dovedl využít. Byla spuštěna řada politických čistek v armádě a došlo k vlně zatýkání Násirových ideových odpůrců. Nagíb byl vzat do domácího vězení a po intenzivní populistické kampani byl Násir v lednu 1955 jmenován Radou revolučního velení prezidentem.²³

2.2 Vlása Gamála Abdal Násira

Tyto zvraty a pozornost, kterou nový režim věnoval armádě, jejímu posilování a změnám v důstojnickém sboru, umožnily mnoha mladým důstojníkům poměrně rychlý kariérní růst. Husní Mubárak po svém dokončení Letecké akademie asi dva roky létal na britských stíhačkách Supermarine Spitfire²⁴ a v roce 1952 se vrátil na akademii coby instruktor. V této pozici působil až do ledna roku 1959, kdy byl vybrán, aby byl vyslán do Sovětského svazu, kde studoval létání na nových sovětských proudových bombardérech Iljušin Il-28 a Tupolev TU-16, které měl Egypt nakoupit.^{25 26}

Během svého instruktorského působení se Mubárak setkal se svou budoucí ženou Suzanne Thábit. V létě roku 1958 ji potkal ve sportovním klubu v Héliopoli, kam ho pozval jeho student a Suzannin bratr Munír Thábit. O rok později se Husní Mubárak oženil. Suzanne pocházela z

22 ABURISH, Said. *Nasser, the Last Arab*. New York: St. Martin Press, 2004. s. 1- 355. ISBN 0715634216. S. 53-55

23 ABURISH, pozn. 21, s. 54-56

24 COX, pozn. 1, s. 37

25 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/branches/AIRFORCE/gg16.htm>

26 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

bohaté rodiny, její matka byla Britka, kterou její otec potkal při svých studiích medicíny na univerzitě v Cardiffu. Pro Mubáraka byl sňatek se Suzanne pomyslným oknem do vyšší společnosti.²⁷

Po svém návratu ze SSSR v létě 1961 byl Mubárak převelen k letce nově nakoupených bombardérů. Postupně byl jmenován velitelem eskadry, velitelem letky a velitelem základny.²⁸ V této funkci ho také zastihla katastrofa, kterou Egyptu připravilo izraelské letectvo 5. června roku 1967.

Nenadálý útok izraelských letek byl dokonale načasovaný a založený na detailních zpravodajských informacích. Zastihl egyptské letectvo nepřipravené a v době, kdy byla drtivá většina jeho strojů na zemi. Egyptské letectvo také soustřeďovalo své stroje na základnách podle typu – MiGy, Iľušiny a Tupolevy byly umístěny každé na své základně. To umožnilo Izraelcům načasovat údery podle priorit – například zničit nejprve stíhací letectvo, to znamená namířit první vlnu útoků na základny, o nichž bylo známo, že hostí MiGy. Během první půl hodiny útoku byla zničena více než polovina egyptského letectva, drtivá většina na zemi. Třetina vojenských pilotů padla.²⁹

Husního Mubáraka zastihly první informace o nepřátelském útoku během cvičného letu bez výzbroje.³⁰ Rozhodl se nezamířit se svou letkou deseti bombardérů na domovskou základnu Baní Suwajf, ale na jih, na základnu v Luxoru, o níž se domníval, že by mohla pozornosti izraelských útočníků uniknout. Jen pár minut po jejich přistání se objevila izraelská

²⁷ *Rodina* [The Family], pozn. 3.

²⁸ *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/branches/AIRFORCE/gg16.htm>

²⁹ OREN, Michael B. *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Oxford: Oxford University Press, 2009. s. 1-446. ISBN 0-19-515174-7. S. 171-177.

³⁰ OREN, pozn. 28, s. 171

letadla a všechny Mubáarakovy stroje byly zničeny přímo před jeho očima.³¹

Drtivá porážka Egypta a dalších arabských zemí v Šestidenní válce byla velkou ranou jak pro sebevědomí Egypta tak pro Mubáraka osobně, značila konec velkých ideí násirismu a arabského nacionalismu. Paradoxně však znamenala příležitost pro řadu mladých důstojníků v armádě, protože poté, co Násir složil prezidentskou funkci a po lidových demonstracích na svou podporu se jí znovu ujal, vyvodil z tragického selhání armády patřičné důsledky. Došlo k čistkám, jejichž obětí se stali i někteří prezidentovi dlouholetí spolupracovníci, například polní maršál Abdal Hákim Ámir.³² Novou prioritou se stalo co nejrychlejší obnovení armády. Husní Mubáarak byl jmenován novým ředitelem Letecké akademie, aby vycvičil novou generaci pilotů egyptského letectva.³³

V této pozici působil od listopadu 1967, až do svého povýšení do hodnosti Air Marshal a jmenování velitelem štábu vzdušných sil v roce 1969.^{34 35} Jako ředitel Letecké akademie byl velmi úspěšný, mezi lety 1967 a 1973 se zdvojnásobil počet pilotů a navigátorů sloužících v egyptském letectvu.³⁶

31 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

32 KAMRAVA, pozn. 19, s. 310

33 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

34 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/Academies/AFA/Aa10.htm>

35 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/branches/AIRFORCE/gg16.htm>

36 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/Academies/AFA/Aa10.htm>

2.3 Vláda Anwara As-Sádáta

V září 1970 zemřel prezident Násir a jeho místo obsadil jeho spolupracovník a viceprezident Anwar As-Sádát.³⁷ Nový prezident znamenal novou zahraniční politiku a v Sádátově případě to byla orientace na západ. Roku 1972 byli vyhoštěni sovětští vojenští poradci a prezident neměl pochopení pro opozici proti tomuto kroku. Došlo tedy k dalšímu uvolnění postů a Hosní Mubárak byl právě tehdy jmenován velitelem vzdušných sil a náměstkem ministra obrany v Sádátově kabinetu.^{38 39}

V těchto postech zastihla Mubáraka další válka, která vypukla 6. října 1973. Dlouho plánovaná egyptská ofenziva proti Izraeli držícímu severní břeh Suezského průplavu a celý Sinajský poloostrov se setkala s dílčími úspěchy a letectvo při ní sehrálo důstojnou roli. Ačkoli se nedá říci, že by Egypt dosáhl vojenského vítězství, jistě ani neprohrál a po uzaření příměří 23. října^{40 41} se Egypt nacházel v mnohem příhodnějším postavení pro další jednání.

Pro Egyptany byly události z října roku 1973 jasným vítězstvím. 6. říjen je dodnes slaven jako Den vítězství a osobnosti spojené s plánováním vojenských operací této války si vysloužily velkou vlnu popularity. Jako jedna z nejvýznamnějších takových osobností byl v budoucnu prezentován hlavně Husní Mubárak. Svým angažmá v

37 ROUSILLON, pozn. 11, s. 359

38 COX, pozn. 1, s. 49

39 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/branches/AIRFORCE/gg16.htm>

40 KAMRAVA, pozn. 19, s. 131

41 Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 339 z 23. října 1973. Viz *United Nations* [online]. [cit. 6.11.2012]. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/339\(1973\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/339(1973))

přípravách a vedení říjnových bojů si vysloužil povýšení do hodnosti Air Chief Marshal a na jaře roku 1975 byl jmenován viceprezidentem.⁴²

To byl pro Mubáraka zásadní krok v jeho politické kariéře, protože dle precedentu, který byl nastolen po smrti prezidenta Násira, byl v případě smrti stávajícího prezidenta (všichni egyptští prezidenti buďto zemřeli v úřadě nebo byli de facto sesazeni) zpravidla novým prezidentem zvolen viceprezident. Pravé důvody, které prezident Sádát pro Mubárakovo jmenování měl, nejsou známe, nicméně lze se dohadovat, že jakožto loajální a disciplinovaný voják s prakticky nulovými politickými zkušenostmi mohl být Mubárak vybrán, aby se prezidentovi příliš nevměšoval do jeho vlastní politiky a zároveň mohl zvýšit veřejnou oblibu režimu. Sádátův režim se od vítězství ve válce z roku 1973 potýkal z klesající popularitou, hlavně kvůli vstřícnému přístupu k mírovým jednáním s Izraelem a také kvůli rostoucím ekonomickým problémům jdoucím ruku v ruce s takzvanou politikou intifáhu.⁴³

Ve své funkci viceprezidenta měl Husní Mubárak především diplomatické a reprezentativní poslání. Neprošlo bez povšimnutí, jak velké množství zahraničních cest Mubárak během svých šesti let ve viceprezidentském úřadě vykonal.⁴⁴

Nejzásadnější zlom v jeho kariéře ho však teprve čekal. V Káhiře, 6. října roku 1981, se během vojenské přehlídky u příležitosti oslav vítězství z roku 1973, jeden z vojenských nákladních automobilů defilujících před tribunou zastavil. Skupinka vojáků sedící na korbě se otočila k tribuně obsazené vysokými státními činiteli v čele s prezidentem Sádátem a viceprezidentem Mubárakem a zahájila palbu z útočných pušek. Vojáci posléze seskočili z korby, stále pálící z ručních zbraní se

42 *Military Academy* [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z:
<http://www.mmc.gov.eg/branches/AIRFORCE/gg16.htm>

43 COX, pozn. 1, s. 52

44 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

přiblížili k tribuně a hodili na ni celkem tři granáty z nichž pouze jeden vybuchl.⁴⁵ Ochranka byla naprosto zaskočena a než zareagovala, v krvi leželo 12 lidí včetně Anwara As-Sádáta.⁴⁶ Útočníkům bylo překvapenými bezpečnostními složkami umožněno střílet více než minutu.⁴⁷ Prezident byl zasažen pěti ranami a zemřel po převozu do nemocnice na operačním stole.⁴⁸

Prezident Sádát se tak stal mimo jiné pravděpodobně obětí své vstřícnosti k jednání s Izraelem a neskrývaného luxusního způsobu života. Zatímco široké vrstvy pociťovaly nepříjemný dopad politiky intifáhu, prezident a privilegovaná třída jeho spolupracovníků a rodinných příslušníků žila v neskrývaném luxusu.⁴⁹ K atentátu se přihlásila skupina *Islámský džihád*, vrahové byli odsouzeni k smrti a popraveni a vyneseno bylo i jiných 19 rozsudků nad dalšími zadrženými podezřelými. Zavraždění prezidenta dalo tušit rostoucí důležitost náboženského proudu v egyptském politickém životě.⁵⁰

Smrt egyptského státníka byla větší ránou pro západní politiky nežli pro Egyptyany samotné. Státní pohřeb se obešel bez větší účasti veřejnosti, což vybízí ke srovnání s pohřbem jeho předchůdce, Násira, který se stal monumentální demonstrací popularity.⁵¹ Sádátova smrt byla v některých zemích Blízkého východu oslavována, v některých pouze

45 1981 Year in Review, Anwar Sadat Killed. In: *UPI* [online]. [cit. 4.11.2012]. Dostupné z: http://www.upi.com/Audio/Year_in_Review/Events-of-1981/Anwar-Sadat-Killed/12311754163167-5/

46 *Rodina* [The Family], pozn. 3.

47 1981: Egypt's President Sadat assassinated. In: *BBC* [online]. [cit. 4.11.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/6/newsid_2515000/2515841.stm

48 1981 Year in Review, Anwar Sadat Killed. In: *UPI* [online]. [cit. 4.11.2012]. Dostupné z: http://www.upi.com/Audio/Year_in_Review/Events-of-1981/Anwar-Sadat-Killed/12311754163167-5/

49 COX, pozn. 1, s. 52-53

50 ROUSILLON, pozn. 11, s. 385

komentována. Proběhly zprávy o oslavách v Bejrútu či Libyi. Představitel Organizace pro osvobození Palestiny, Nabil Ramlawi, ji komentoval takto: *“Takový konec prezidenta Sádáta jsme očekávali, protože jsme si jisti, že jednal v rozporu se zájmy svého lidu, arabských národů a palestinského lidu.”* Naopak s politováním se k tomu vyjádřili někteří západní státníci. Slova prezidenta USA Ronalda Raegana zněla takto: *“Amerika ztratila velkého přítele, svět ztratil velkého státníka a lidstvo ztratilo bojovníka za mír.”*⁵²

2.4 Vlása Husního Mubáraka

13. října byl Husní Mubárak v referendu zvolen novým prezidentem.⁵³ Referendum bylo postaveno tak, že se volič rozhodoval zda se Husní Mubárak má stát prezidentem, či ne. Výsledek byl následovný: 98,5% odevzdaných platných hlasů říkalo ano, 1,5% ne.⁵⁴ Husní Mubárak měl zůstat prezidentem na dalších skoro 30 let.

Nový vůdce jedné z nejvýznamnějších arabských zemí zdědil po svém předchůdci zemi se základem dobrých vztahů se západem, především s USA, nicméně ve vlastním regionu se zahraniční politika Anwara As-Sádáta nesetkala s pochopením. Země byla vyloučena z *Ligy arabských států* (LAS) a vztahy se SSSR byly také pochroumané. Husní Mubárak vystupoval jako bojovník proti korupci v nejvyšších kruzích, která se za Sádátovy vlády rozbujela. Proběhlo několik procesů s prominenty bývalého režimu a rodinnými příslušníky bývalého prezidenta. Také došlo k osvobození některých politických vězňů zadržovaných v posledních

51 COX, pozn. 1, s. 57-58

52 1981: Egypt's President Sadat assassinated. In: *BBC* [online]. [cit. 4.11.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/6/newsid_2515000/2515841.stm

53 COX, pozn. 1, s. 58

54 RIES, Matthias. Egypt. In: Dieter NOHLEN, Michael KRENNERICH, Bernhard THIBAUT, ed. *Elections in Africa: A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 329-351. ISBN 0-19-829645-2. S. 345.

měsících Sádátovy vlády.⁵⁵ Co se týče politické participace, Mubárak navázal na tzv. stranický zákon Anwara As-Sádáta z roku 1977, díky němuž Egypt přešel od existence jediné povolené strany k vícestranickému systému. Zákon umožňoval každému občanu Egyptské arabské republiky zakládat politické strany a být jejich členem (za určených podmínek).⁵⁶ Tato změna v politickém systému a také počáteční částečná vstřícnost Husního Mubáraka, dodala naději na zvýšenou politickou participaci také islamistickému proudu v egyptské společnosti, zvláště pak *Muslimskému bratrstvu* (MB).⁵⁷ Tento proud měl později, především od 90. let, představovat hlavní opozici Mubárakovu režimu. Stálá platnost výjimečného stavu vyhlášeného po atentátu na prezidenta Sádáta však zajišťovala Mubárakovi a jeho vládnímu aparátu možnosti kontroly politického dění. Významu a podobě výjimečného stavu se budeme věnovat v dalších kapitolách.

V prvních parlamentních volbách za Mubárakovy vlády v roce 1984 kandidovalo celkem 8 stran, přičemž vládní *Národní demokratická strana* (NDP) získala 72,9% platných hlasů.⁵⁸ V podobném duchu udržování částečně liberální politické participace se nesla celá Mubárakova vláda. Pravidelně probíhaly parlamentní a prezidentské volby, v nichž vítězila NDP a Husní Mubárak. Postupně se však zvyšoval podíl participace MB, jehož členové kandidovali skrze koalice s povolenými opozičními stranami jako byl Wafd nebo *Al-Amal* a *Al-Ahrár*.^{59 60}

55 COX, pozn. 1, s. 58-62

56 Monopolizing the Power: Egypt's Political Parties Law. In: *UNHCR* [online]. [cit. 4.11.2012].
Dostupné z:
<http://www.unhcr.org/refworld/country,,HRW,COUNTRYREP,EGY,,45a4e0a92,0.html>

57 ZAHID, Mohammed. *The Muslim Brotherhood and Egypt's Succession Crisis*. London: I.B.Tauris & Co Ltd, 2010, s. 1-199. ISBN 978 1 84511 979 9. S. 90.

58 RIES, pozn. 54, s. 342

59 ZAHID, pozn. 57, s. 100

60 RIES, pozn. 54, s. 339

V oblasti ekonomiky se v 80. letech Husní Mubárak nijak zvlášť neodkláněl od nastaveného kurzu liberalizace a otvírání egyptského trhu zahraničním investorům, který nastavil prezident Sádát. Problémy spojené s intifáhem se během 80. let dále prohlubovaly a Mubárakova administrativa s nimi nedokázala účinně bojovat. Egypt byl výrazně dotován ze Spojených států amerických a ročně obdržel něco mezi 1 a 1,5 miliardou dolarů v rámci civilní podpory.⁶¹ Stejně jako v některých dalších blízkovýchodních zemích hrál stát stále velmi výraznou roli v ekonomice.⁶² Výsledek dosavadních opatření intifáhu se začal jevit spíše jako vytváření ekonomické závislosti na “Západu” nežli jako posilování životaschopnosti egyptské ekonomiky.⁶³

V říjnu roku 1987 byl Husní Mubárak v referendu zvolen do druhého volebního období 97,1% většinou.⁶⁴ V této době se státní rozpočet nacházel v tragickém schodku 40 miliard USD. *Mezinárodní měnový fond* (MMF) přislíbil v roce 1987 Egyptu možnost čerpání 325 milionů USD, ovšem za určitých podmínek. Těmi byla například eliminace státních dotací základních komodit jako jsou potraviny, elektřina nebo pohonné hmoty, liberalizace cen v oblasti zemědělství, zvýšení cen ropných produktů a energií a zvýšení úrokových sazeb.⁶⁵ Egypt na tyto podmínky oficiálně přistoupil, nicméně nikdy je nebyl schopen účinně implementovat. Paradoxně se však horentní dluh země a tedy její nutná potřeba čerpat dotace Mezinárodního měnového fondu, stala motorem liberalizace ekonomiky, protože bylo třeba alespoň částečně přistoupit na požadavky MMF.⁶⁶ Zároveň však lze říci, že takové kroky Mubárakovy administrativy způsobily nárůst nespokojenosti veřejnosti s režimem.

61 ROUSILLON, pozn. 11, s. 365

62 KAMRAVA, pozn. 19, s. 272

63 ROUSILLON, pozn. 11, s. 365

64 RIES, pozn. 54, s. 345

65 ROUSILLON, pozn. 11, s. 374-375

66 ROUSILLON, pozn. 11, s. 373-375

Lze říci, že prezident Mubárak byl úspěšný na poli diplomacie. Dokázal zachovat smlouvy a závazky s Izraelem a dobré vztahy s USA, přičemž dosáhl opětového přijetí země do Ligy arabských států, z níž byla vyloučena po uzavření mírových smluv s Izraelem v roce 1979. Sídlo ligy bylo přesunuto z Tunisu zpět do Káhiry.⁶⁷

V srpnu 1990 byl Egypt jedním z dvanácti států hlasujících na výjimečném summitu LAS pro odsouzení Iráckého záboru Kuwajtu.⁶⁸ Participace Egypta na pozdější spojenecké operaci v Kuvajtu zemi pak vysloužila prominutí podstatné části z jejího dluhu a roku 1991 byla podepsána nová dohoda s MMF, která zajistila Egyptu zrušení dalších 20% z dluhu a upravení splátkového kalendáře na 50% ze zbytku. Ovšem stále za podmínky, že bude země pokračovat v implementaci již dříve slíbených ekonomických reforem.⁶⁹

Roku 1990 proběhlo také referendum o rozpuštění parlamentu, který, podle rozhodnutí Ústavního soudu, vzešel z neústavních voleb roku 1987. Byl novelizován volební zákon, který dříve omezoval participaci nezávislých kandidátů a nepovoloval stranám, které získaly méně než 8% hlasů, jakýkoli zisk křesel v parlamentu.⁷⁰

Roku 1993 byl Husní Mubárak po úpravě ústavy zvolen do třetího volebního období v řadě.⁷¹ Potýkal se se stupňováním násilí ze strany radikálních islamistů především na jihu země, ale také v Káhiře a

67 Timeline: Arab League. In: *BBC* [online]. Poslední změna 15.11.2011 11:26. [cit. 6.11.2012].
Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/country_profiles/1550977.stm

68 Timeline: Arab League. In: *BBC* [online]. Poslední změna 15.11.2011 11:26. [cit. 6.11.2012].
Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/country_profiles/1550977.stm

69 ROUSILLON, pozn. 11, s. 375

70 EUR, ed. Egypt. In: *The Middle East and North Africa 2003*. London: Taylor & Francis Ltd, 2002. s. 1-1286. ISBN 1857431324. S. 293.

71 RIES, pozn. 54, s. 345

letoviscích. Násilí bylo zprvu namířeno hlavně vůči představitelům Mubárákova režimu, bezpečnostním složkám a podobným vládním cílům, ale postupně bylo směřováno také na zahraniční turisty.⁷² Sám prezident Mubárák se během své návštěvy Etiopie na cestě na jednání Afrického summitu roku 1995 stal terčem útoku, když byl konvoj s jeho limuzínou napaden skupinou radikálů. Prezident vyvázl nezraněn a po svém návratu do Egypta byl s pompou přijat vládními představiteli a azharskými ulamá.⁷³

Atentát se stal příhodnou záminkou k represivním akcím proti islamistické opozici před parlamentními volbami roku 1995 a tak bylo zatčeno na stovky členů MB, souzeno vojenskými soudy a posléze na různě dlouhá období uvězněno bylo 54 členů MB. Na různé represe a omezování si stěžovaly i jiné strany, například *Socialistická strana práce*. Opoziční strany se shodly v kritice represí vůči MB, vzhledem k ochotě MB k dialogu s režimem.⁷⁴

V období mezi lety 1995 a 1999 uplatňoval režim další represe vůči islamistům, hlavně MB, a na konci 90. let, po zatčení a odsouzení několika desítek údajných radikálů, válka mezi režimem a extrémními islamisty vygradovala v neblaze proslulé útoky na turisty v Káhiře a v Luxoru, především v útok v zádušním chrámu královny Hatšepsovet, jehož obětí se stalo na 70 lidí, včetně 58 zahraničních turistů. Umírnění islamisté z MB útoky odsoudili, nicméně zdůraznili, že by vláda měla navázat dialog s nenásilnou opozicí jakožto součást širšího procesu politické, ekonomické a sociální reformy.⁷⁵

V reakci na šokující útoky byla vládou přijata bezpečnostní opatření a došlo také k personálním změnám na postu ministra vnitra. Byla založena zvláštní komise, která měla vypracovat plány na zabezpečení

⁷² EUR, pozn. 70, s. 295-296

⁷³ *Rodina* [The Family], pozn. 3.

⁷⁴ EUR, pozn. 70, s. 299

⁷⁵ EUR, pozn. 70, s. 298-299

turistického ruchu. Útoky v Luxoru a Káhiře byly odsouzeny dokonce i exilovým vedením organizace, která se k jejich provedení přihlásila, tedy *Al-Džamá'a al-islámíja*.⁷⁶

Na podzim 1999 byl Husní Mubárak znovu potvrzen ve funkci prezidenta a začal tak své čtvrté volební období.⁷⁷ Po parlamentních volbách roku 2000 došlo v důsledku historicky nejslabších výsledků vládní NDP k tomu, že prezident začal s procesem reformování strany. Egypt vstupoval do 21. století a v NDP se měli začít prosazovat mladí a energičtí členové, takzvaná mladá generace. Husní Mubárak dal pokyn k založení takzvané *Čtyřstranné reformní komise*, v jejímž čele stály nové postavy egyptského mocenského spektra – Sawfat aš-Šaríf, Ahmad Azz, Zakaríja Azmí a hlavně prezidentův mladší syn, Gamál Mubárak.⁷⁸ Egypt měl započít první dekádu nového milénia ve znamení politiky, která je někdy nazývána politikou nástupnictví.⁷⁹

Období od roku 2000 až do pádu režimu Husního Mubáraka v roce 2011 bylo poznamenáno změnami, které pravděpodobně měly být pouze formální, nicméně v důsledku je vidím jako jeden z důležitých faktorů, které připravily půdu pro lednovou revoluci. Vládní strana NDP se začala připravovat na možné předání moci z otce na syna, prezident Mubárak stárnul a mladá generace vytvořila uvnitř NDP rozdílný názorový blok. Vzhledem k rozbujelé korupci, neutěšené ekonomické situaci plynoucí z nefunkční fiskální reformy a neprůhledné privatizace dále rostla populární podpora MB, které tvrdě pociťovalo nedostatek legitimních způsobů k vyjádření opozice.⁸⁰ Ovšem nejen MB, ale i sekulárních hnutí jako bylo například hnutí *Kefája* (také známo jako *Egyptské hnutí pro změnu*),

⁷⁶ EUR, pozn. 70, s. 299

⁷⁷ EUR, pozn. 70, s. 304

⁷⁸ ARAFAT, Alaa Al-Din. *The Mubarak Leadership and Future of Democracy in Egypt*. New York: Palgrave Macmillan, 2009. s. 1-269. ISBN 0-230-61558-8. S. 29.

⁷⁹ ZAHID, pozn. 57, s. 130

⁸⁰ EUR, pozn. 70, s. 299

založené přímo za účelem upozornění na potřebu politické a ekonomické změny a skončení hegemonie vládní NDP. Kefája sdružovala lidi z celého politického spektra.⁸¹

81 ZAHID, pozn. 57, s. 126-127

3 VOLBY

V Egyptě Husního Mubáraka probíhaly pravidelné parlamentní volby a to jak do dolní komory, *Lidového shromáždění* (Madžlis aš-Šaab), tak do horní komory, *Poradního výboru* (Madžlis aš-Šúra). V roce 2005 také proběhly první prezidentské volby s více kandidáty. Jak prospívalo pořádání voleb evidentně autokratickému režimu? Jakou podobu má egyptský politický systém, jak vypadalo zastoupení v parlamentu po volbách roku 2005 a po volbách roku 2010? Jak působily egyptské volby na veřejnost?

Lisa Blaydes, z jejíž pozoruhodné práce věnující se volbám a distribuci politické moci v Egyptě jsem často čerpal, vyslovuje názor, že režim Husního Mubáraka se udržel u moci tak dlouhou dobu také právě díky pořádání pravidelných voleb.⁸² Přestože s tímto tvrzením do jisté míry souhlasím, zároveň je třeba poznamenat, že velmi evidentní nekorektnost voleb a velká řada represí politického i náboženského charakteru, která byla s volbami již tradičně spojená, nejen že způsobovala ztrátu jakéhokoli zájmu veřejnosti o volby (volební účast ve volbách do dolní komory v roce 2010 je neoficiálními zdroji odhadována na 10-15%)⁸³, ale posilovala také pocit marnosti ohledně jakéhokoli pokusu o participaci na politickém dění v zemi a nedůvěru ve vládní záměr reformovat politický systém. Takový stav společnosti sice na povrch působil jako pro režim výhodný, protože se projevoval naprostou ztrátou zájmu o politiku a jakousi flegmaticností veřejnosti, nicméně pod pokličkou rostla deprese a zlost, která si cestu na povrch našla skrze události roku 2011.

Proč tedy Lisa Blaydes hovoří o pravidelných volbách jako o fenoménu pomáhajícím udržet vládní stranu u moci? Autorka vyjadřuje

82 BLAYDES, Lisa. *Elections and Distributive Politics in Mubarak's Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. s. 1-278. ISBN 978-1-107-00055-1. S. 1.

83 Egyptian elections: opposition alleges fraud. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 29.11.2010 17:05. [cit. 15.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/nov/29/egyptian-opposition-alleges-election-fraud>

názor, že volby sloužily jako formální mechanismus pro přerozdělování moci pro širší egyptskou politickou elitu, která byla hlavní oporou režimu. Podle tohoto tvrzení byla hlavním pilířem stability režimu jeho schopnost zvládat přerozdělování přístupů k finančním zdrojům. Zároveň pořádání voleb zlepšovalo obraz země v očích západních demokracií a upevňovalo tak pozici režimu i v zahraničí. Také pro vnitřní stranickou politiku hrály volby roli jakýchsi prověrek, prokázaly se schopnosti stranických lídrů a zamaskovala se korupce na nejvyšších místech.⁸⁴ Fakt, že jsou volby poznamenané rozsáhlými nejasnostmi a evidentními podvody, byl převážen opakovaným ujišťováním egyptské strany o krocích podnikaných k demokratizaci a prosazování politických svobod.

Jaké je tedy schéma parlamentních voleb první dekády 21. století? V zásadě šlo o souboj vládní strany NDP s nezávislými kandidáty a s oficiální opozicí. Novým jevem byl ovšem masovější vstup MB do oficiální politiky skrze své nezávislé kandidáty a skrze svůj vliv v radách profesních syndikátů po volbách roku 2005. Velký úspěch, který MB zaznamenalo ve volbách roku 2005, byl výsledkem dlouhodobých příprav, kdy MB podrobně analyzovalo situaci ve volebních okrscích, podle ní připravilo až tři várky kandidátů v očekávání vládních zátahů a zatýkání před volbami a dokázalo mobilizovat malou armádu agitátorů a dobrovolníků, kteří zajišťovali hlasy a jejich hlídání.⁸⁵ Již tradičně uplatňovala NDP ve volbách strategii nasazování vlastních členů jako nezávislých a po jejich volebním úspěchu jejich nabírání zpět do strany, případně získávání reálných nezávislých kandidátů pro stranu. Tímto způsobem se vždy většina poslanců z řad nezávislých bezprostředně po volbách změnila na členy NDP a byla zajištěna potřebná většina NDP v parlamentu.⁸⁶ Poprvé v roce 2005 se takový scénář neodehrál.

84 BLAYDES, pozn. 82, s. 3

85 BLAYDES, pozn. 82, s. 158-159

86 BLAYDES, pozn. 82, s. 10

3.1 Prezidentské volby 2005

Rok 2005 přinesl novinky do ustálené egyptské volební reality. Měly přijít hned dvě, jedna v režii režimu a jedna k jeho nepříjemnému překvapení.

První, tou režimní novinkou, byly za vlády Husního Mubáraka první prezidentské volby s vícero kandidáty. Koncem roku 2004 přišel prezident Mubárak s plánem takzvaného *Národního dialogu*, jímž formálně přizval opozici k diskuzi o politické reformě.⁸⁷ Tento krok předcházel prezidentským a parlamentním volbám, před kterými opozice (především koalice MB a hnutí Kefája) rozpohybovala vlnu demonstrací a dalších aktivit, skrze něž požadovala reálné prezidentské volby a čisté volby parlamentní.⁸⁸ Jedna z hlavních osobností volajících po prezidentských volbách byl Ajmán Núr, který roku 2004 založil novou politickou stranu *Al-Ghad*. Byl znám svou kritikou Husního Mubáraka a jeho režimu a na konci roku 2004 byl zatčen a zadržován ve vazbě pro podezření z falšování podpisů pro zakládací listinu své strany. Krom něho byli s blížícím se datem voleb, dle tradičního předvolebního schématu, zatýkáni členové MB a docházelo k zastrašování a zatýkání dalších opozičních aktivistů i novinářů během demonstrací i mimo ně.^{89 90 91}

87 Egypt: Mixed signals - arrests of political opponents amidst talks of political reform. In: *Amnesty International* [online]. 4.2.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/016/2005/en/3aef4b3c-d525-11dd-8a23-d58a49c0d652/mde120162005en.pdf>

88 ZAHID, pozn. 57, s. 126-127

89 From Plebiscite to Contest? Egypt's Presidential Election. In: *Human Rights Watch* [online]. 2.9.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/backgrounder/mena/egypt0905/egypt0905.pdf>

90 Egypt: Mixed signals - arrests of political opponents amidst talks of political reform. In: *Amnesty International* [online]. 4.2.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/016/2005/en/3aef4b3c-d525-11dd-8a23-d58a49c0d652/mde120162005en.pdf>

25. května 2005 byla ratifikována novela článku 76 egyptské ústavy, který do té doby specifikoval, že prezidentský kandidát byl nominován po získání 2/3 z hlasů Lidového shromáždění a poté byl jediným kandidátem. Následovalo referendum, které mohlo pouze potvrdit nebo odmítnout jeho zvolení. Po novelizaci bylo článkem 76 určeno, že kterákoli z oficiálně uznaných politických stran může do prezidentských voleb plánovaných na září 2005 nominovat svého kandidáta, přičemž nezáleží na tom, jak je stará nebo zda má či nemá zastoupení v parlamentu. Pro volby plánované na rok 2011 (které již ovšem proběhly po pádu Mubárakova režimu) měly platit rozdílné podmínky. Svého kandidáta mohla nasadit pouze strana fungující již minimálně 5 let a držící minimálně 5% z křesel v Lidovém shromáždění i v Poradním výboru (dolní i horní komoře parlamentu). Pokud by chtěl kandidovat nezávislý kandidát, musel by získat podpisy minimálně 65 členů Lidového shromáždění, 25 členů Poradního výboru a 10 členů místního zastupitelstva minimálně ze 14 guvernorátů.⁹² Takové opatření spolehlivě smazalo jakékoli šance MB na nasazení vlastního kandidáta (potenciálně nejnebezpečnějšího pro režim), protože jakožto formálně zakázaná organizace mohlo MB nasadit své kandidáty jak do parlamentních tak do prezidentských voleb pouze jako nezávislé.⁹³

Faktem tedy je, že režim měl nad průběhem prezidentských voleb pevnou kontrolu a systém nastavený novelou článku 76 z volebního klání vylučoval MB spolu s jakoukoli stranou či hnutím, které by nebylo oficiálně

91 Egypt: Intimidation and assault on journalists and peaceful demonstrators must stop. In: *Amnesty International* [online]. 7.6.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/025/2005/en/4d38da35-fa1d-11dd-999c-47605d4edc46/mde120252005en.pdf>

92 From Plebiscite to Contest? Egypt's Presidential Election. In: *Human Rights Watch* [online]. 2.9.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/backgrounder/mena/egypt0905/egypt0905.pdf>

93 Carry on up the Nile. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 10.9.2005 23:57. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/theguardian/2005/sep/10/guardianleaders1?INTCMP=SRCH>

uznáno vládou. Tohoto faktu si všimla i zahraniční média.⁹⁴ Také egyptské opoziční politické spektrum vnímalo nadcházející prezidentské volby s rezervou. Takto se o nich vyjádřil Ala Uraybi v opozičních novinách *Al-Wafd*: „Věřím, že egyptskému lidu nezbývá než bojkotovat vládní referendum (o přijetí novely článku 76 pozn. autora)(...) Každému musí být jasné, že vláda nechová dobré úmysly a že užívá sloganu „reforma“ kvůli zahraničnímu tlaku. Její současná opatření mají za cíl pouze konsolidaci stávající korupce a slouží jako fiktivní poselství západu, který požaduje demokracii(...) Musíme se semknout a pevně, ale nenásilně jim říci: Ne(...). Chceme demokratickou republiku.“⁹⁵

„Novela ústavy je důležitý, nicméně nedostatečný krok na cestě k demokracii. Aby se politický život vrátil zpět do egyptských ulic, je třeba vyvinout upřímnou snahu. Ta zahrnuje revizi práv a regulativ, která upravují zakládání a aktivity politických stran, tak, aby byla těmto stranám poskytnuta dostatečná svoboda v liberální interakci s veřejností.“ vyjádřil se pro noviny *Wataní Sameh Fawzy*.⁹⁶

Pro samotnou volbu vláda nepovolila mezinárodní monitoring ani monitoring egyptských nevládních organizací (NGO). Volba probíhala pod taktovkou *Komise pro prezidentské volby*, založené za tímto účelem.⁹⁷

94 'It is a vital but insufficient step'. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 20.5.2005 00:10. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/theguardian/2005/may/20/theeditorpressreview?INTCMP=SRCH>

95 'It is a vital but insufficient step'. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 20.5.2005 00:10. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/theguardian/2005/may/20/theeditorpressreview?INTCMP=SRCH>

Al-Wafd. 15.5.2005

96 'It is a vital but insufficient step'. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 20.5.2005 00:10. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/theguardian/2005/may/20/theeditorpressreview?INTCMP=SRCH>

97 From Plebiscite to Contest? Egypt's Presidential Election. In: *Human Rights Watch* [online]. 2.9.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.hrw.org/legacy/backgrounder/mena/egypt0905/egypt0905.pdf>

Zúčastnilo se jí celkem 10 kandidátů⁹⁸, přičemž za prominentního oponenta prezidenta Mubáraka byl považován Ajmán Núr.⁹⁹ Volby měly probíhat pod soudním dohledem a to tím způsobem, že předsedové komisí měli být z řad soudců. Před volbami však volební komise vyřadila 1700 soudců ze seznamu vedoucích komisí kvůli údajnému nepředložení jejich jmen k zápisu do seznamu. Právě tito soudci údajně před svým vyřazením vyjadřovali tím či oním způsobem nesouhlas s režimem.¹⁰⁰ Bezprostředně před volebním dnem informovaly různé egyptské i mezinárodní lidskoprávní organizace o různých prohřešcích proti demokratickému průběhu voleb. Zmíněný problém vyřazených soudců byl jedním z témat na něž bylo upozorněno. Dalšími problémy bylo například odmítnutí mezinárodního monitorování voleb, využívání státních médií pro propagandu ve prospěch Husního Mubáraka nebo bránění v činnosti opozičních novinářů. Generální tajemník přední egyptské lidskoprávní organizace, *Egyptské organizace pro lidská práva* (EOHR), Hafez Abu Seada se ohledně týden vzdálených volbách vyjádřil takto: „*Neočekávám, že bude dosaženo férového nebo pravdivého výsledku, protože až doposud se kroky podnikané volební komisí ukázaly jako svévolné a netransparentní.*“¹⁰¹

Zcela ve shodě s očekáváním se volby 7. září také odehrály. Přicházela hlášení o bannerech propagujících prezidenta Mubáraka

98 From Plebiscite to Contest? Egypt's Presidential Election. In: *Human Rights Watch* [online]. 2.9.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/background/mena/egypt0905/egypt0905.pdf>

99 Egyptians urged to boycott presidential election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 21.07.2005 23:57. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/jul/21/jonathansteele?INTCMP=SRCH>

100 Rights body: Egypt poll to be unfair. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 30.08.2005. 00:05. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/08/200849134222186249.html>

101 Rights body: Egypt poll to be unfair. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 30.08.2005. 00:05. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/08/200849134222186249.html>

umístěných přímo na budovách či branách volebních místností, neuzamčených urnách, chybějícím inkoustu, který měl zaručit, že jeden volič nebude volit dvakrát, kupování hlasů, hromadných volbách státních zaměstnanců, zamezování vstupu do volebních místností voličům opozičních kandidátů¹⁰² a dalších podobných nedostatcích, které svědčily o volebních podvodech. Během volebního dne probíhala také demonstrace hnutí Kefája propagující bojkot voleb.^{103 104} O pár dní později byly známy výsledky. Prezidentem se stal s 88,5% hlasů Husní Mubárak a nastoupil tak své páté volební období v řadě. Na druhém místě se 7,9% hlasů skončil Ajmán Núr.^{105 106 107}

Přestože byly první vícekandidátní prezidentské volby v Egyptě zcela podle očekávání poznamenány řadou iregularit a evidentních podvodů, jako celek byly vnímány spíše pozitivně s tím, že probudily naděje opozice na účast na vládě a také vzbudily dojem, že režim začíná dělat ústupky pod nátlakem opozice.¹⁰⁸ Mimo to, znovu oživily debatu o následnictví, tedy spekulace o tom, kdo se stane prezidentem po Husním

102Egypt election row sparks protest. In: *BBC* [online]. Poslední změna 10.09.2005 22:06. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4234162.stm

103Voting under way in Egypt. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 07.09.2005. 13:11. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/09/200849162654879862.html>

104How Mubarak won the election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 13.09.2005 14:19. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/sep/13/worlddispatch.egypt?INTCMP=SRCH>

105Egypt awaits November vote. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 13.10.2005. 19:22. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/10/200849131953368846.html>

106How Mubarak won the election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 13.09.2005 14:19. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/sep/13/worlddispatch.egypt?INTCMP=SRCH>

107Egypt election row sparks protest. In: *BBC* [online]. Poslední změna 10.09.2005 22:06. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4234162.stm

Mubárakovi.¹⁰⁹ Co se týče důvěry egyptské veřejnosti v reálné úsilí NDP pracovat na demokratizaci politiky, převládal skepticismus. Volby byly vnímány jako prostředek vytvořený za cílem dalšího udržování vládních pozic.¹¹⁰

Prezidentské volby, ačkoli byly vnímány jako významná událost, první svého druhu, byly plně pod kontrolou režimu, jejich výsledky nebyly překvapivé a splnily většinu očekávání. Jakou roli tedy tyto volby sehrály ve vývoji egyptské společnosti ústícím v revoluci 2011? Počínaje rokem 2005 se začala zúročovat snaha nátlakových skupin jako byla Kefája ve spojení se silným politickým uskupením jakým je MB. Ačkoli bylo pořádání prezidentských voleb pouze formálním krokem, který neměl bezprostřední dopad na politickou změnu v zemi, už fakt, že byla vláda donucena udělat tento krok, se dá považovat za pokrok. Ajmán Núr a další prezidentští kandidáti mohli v rámci předvolební kampaně upozorňovat na nejrůznější nedostatky režimu a tlumočit všeobecnou touhu po změně. Ačkoli Kefája samotné volby bojkotovala (z mého pohledu byla politicky pasivní povaha hnutí, či spíše jeho představitelů jedním z jeho pomyslných hrobníků, jak se ukázalo po revoluci), ty byly výsledkem i její snahy a aktivit a byly jedním z prvních důkazů toho, že podobná iniciativa již nadále není úplně přehlížena a může mít reálný dopad na politické akce režimu.

Podobně lze nahlížet na aktivitu egyptských neziskových organizací, které vykázaly během voleb nebývalou aktivitu a dokázaly vyslat do terénu poměrně velké množství neoficiálních pozorovatelů, kteří posléze podali zprávy o volebních iregularitách a podvodech.¹¹¹ Camilla Hall se o egyptských NGOs vyjádřila jako o skutečné opozici proti

¹⁰⁸Egypt awaits November vote. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 13.10.2005. 19:22. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/archive/2005/10/200849131953368846.html>

¹⁰⁹ZAHID, pozn. 57, s. 162

¹¹⁰How Mubarak won the election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 13.09.2005 14:19. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/world/2005/sep/13/worlddispatch.egypt?INTCMP=SRCH>

Mubárakovi a jejich aktivitu označila za politický útok na prezidentův režim. Díky jejich napojení na mezinárodní organizace se podle ní svět dozvěděl něco více, než jen oficiální informace.¹¹² Pravdou je, že podobně aktivní a s mezinárodními lidskoprávními organizacemi koordinovanou akci podnikly tyto egyptské skupiny i v dalších volbách a často poskytovaly neocenitelné informace už jen z toho důvodu, že jejich pozorovatelé se jakožto Egypťané dostali tam, kam cizincům nebyl umožněn přístup. Toto probuzení občanské společnosti¹¹³ k nebyvalé aktivitě je podle mého názoru jedním z faktorů, které se později během voleb 2010 a po nich staly motorem revoluce.

Dalším faktorem, který vnímám jako důležitý přínos prezidentských voleb, je zájem veřejnosti o problematiku následnictví na prezidentském postu. Ačkoli byli lidé přesvědčeni, že Husní Mubárak své křeslo obhájí, zároveň se začalo o dané problematice diskutovat. Prezidentští kandidáti vzbudili zájem a kritika režimu kvůli předpokládanému připravovanému následnictví prezidentova syna, Gamála Mubáraka¹¹⁴, vygradovala v očekávání prezidentských voleb plánovaných na rok 2011. Před těmito volbami rostla v egyptské společnosti velká naděje na změnu. Prezident povážlivě zestárnul a potýkal se se zdravotními problémy a kolovaly dohady o jeho možném nekandidování.¹¹⁵ Zároveň bylo však s velkou

111Egypt votes in landmark election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 07.09.2005 16:23. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4221080.stm

112HALL, Camilla. Mubarak's real opposition, election monitoring uncovered. In: *Edinburgh Middle East Report* [online]. 12.10.2006. [cit. 18.12.2012]. Dostupné z: <http://emeronline.blogspot.cz/search?q=election+monitoring>

113Viz ABDELRAHMAN, Maha M. *Civil Society Exposed*. New York: Tauris Academic Studies, 2004. s. 1-240. ISBN 1850435812. S. 1-4.

114Viz ZAHID, pozn. 57, s. 129

115NDP leader: Hosni Mubarak is party's choice for presidential candidate. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 25.08.2010 13:00. [cit. 18.12.2012]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/ndp-leader-hosni-mubarak-partys-choice-presidential-candidate>

nelibostí přijímáno vědomí, že by se příštím prezidentem mohl stát Mubárakův syn.¹¹⁶ Živá debata o možném nástupci Husního Mubáraka voleném ve volbách bez účasti prezidenta vířila Egyptem v měsících předcházejících revoluci. Původ tohoto zájmu vidím mimo jiné právě v prvních prezidentských volbách v roce 2005.¹¹⁷

3.2 Parlamentní volby 2005

Prezidentské volby v září se přehnalý a zdánlivě zanechaly egyptské politické universum tak, jak vypadalo před jejich příchodem. Ačkoli šlo o režimní ústupek, měla ho vláda pevně pod kontrolou a překvapení se nekonala. To samé se nedá říci o tříkolových volbách (z důvodu možnosti pokrytí všech volebních místností soudním dohledem byly volby rozděleny do tří fází a každá ještě do dvou částí)¹¹⁸ do parlamentu, které měly přijít 9. listopadu a druhou částí posledního kola se měly uzavřít 7. prosince.^{119 120}

116Dissident Saad Eddin backs Gamal Mubarak presidential bid. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 29.08.2010 17:56. [cit. 18.12.2012]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/dissident-saad-eddin-ibrahim-backs-gamal-mubarak-presidential-bid>

117Viz Egypt awaits November vote. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 13.10.2005. 19:22. [cit. 18.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/10/200849131953368846.html>

118Islamic group 'wins Egypt seats'. In: *BBC* [online]. Poslední změna 16.11.2005 12:27. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4442204.stm

119Egypt: Amnesty International concerned about mass arrests and violent attacks. In: *Amnesty International* [online]. 30.11.2005. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/037/2005/en/ac5c0512-fa12-11dd-999c-47605d4edc46/mde120372005en.pdf>

120Egypt: human rights should be at centre of election agenda. In: *Amnesty International* [online]. 01.11.2005. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/032/2005/en/a62d9d31-fa14-11dd-999c-47605d4edc46/mde120322005en.pdf>

Parlamentní volby byly jasně vnímány jako mnohem důležitější a to hned z několika důvodů. Opozice vnímala období před volbami roku 2005 jako velmi příhodné pro pokus o prosazení se proti NDP. V rozhovoru s Al-Jazeerou řekl profesor politických věd na *Káhirské univerzitě*, Hassan Nafaa, o stavu egyptské politické scény toto: „*Politická veřejnost je mobilizována a vláda je slabá. Navíc je Egyptu v poslední době věnována zvýšená pozornost mezinárodního společenství. Ne každý den se naskytne taková příležitost.*“¹²¹

Dalším důvodem, proč věnovat těmto volbám zvýšenou pozornost, byl právě dodatek 76, který určoval, že kandidáta do příštích prezidentských voleb plánovaných na rok 2011 může nasadit pouze strana držící mimo jiné alespoň 5% křesel v Lidovém shromáždění. V parlamentních volbách se tedy prakticky rozhodovalo o tom, kdo se za 6 let postaví Mubáarakovi. A možná už to nebude Husní Mubáarak, kdo stane jako kandidát za NDP. V tom případě by mohly být volby roku 2011 zlomovým okamžikem v historii země. Mnoho zraků se zvědavě upínalo k Ajmánu Núrovi, který se po prohraných prezidentských volbách ohradil proti výsledkům, označil je za zmanipulované a uspořádal protesty.¹²² Núr byl označován za nejpravděpodobnějšího vyzyvatele Gamála Mubáraka (pokud by oba kandidovali) ve volbách 2011.¹²³

Co se týče zahraničního pohledu, parlamentní volby byly, spíše než prezidentské, vnímány jako test egyptského demokratizačního úsilí.¹²⁴

¹²¹Egypt awaits November vote. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 13.10.2005. 19:22. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/10/200849131953368846.html>

¹²²Egypt election row sparks protest. In: *BBC* [online]. Poslední změna 10.09.2005 22:06. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4234162.stm

¹²³Egypt awaits November vote. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 13.10.2005. 19:22. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/10/200849131953368846.html>

¹²⁴McCARTHY, Rory. In a fix. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 14.11.2005 11:35. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z:

Amnesty International, vlivný hráč na poli mezinárodních lidskoprávních organizací, apelovala na Egypt, aby věnoval zvýšenou pozornost dodržování lidských práv během voleb, stejně jako na vítězné kandidáty, aby ve svých funkcích lidskoprávní agendu prosazovali.¹²⁵

Tak tedy vypadaly podmínky provázející voliče k začátku volebního měsíce. 9. listopadu vyrazili Egypťané k volbám. MB se mělo postarat o velké překvapení jak pro svět tak pro režim a nejspíše i samo pro sebe.

Po první fázi voleb získalo MB velice překvapivé volební zisky. Vyhrálo 34 ze 454 křesel v Lidovém shromáždění, což bylo již samo o sobě považováno za nebývalý úspěch, s přihlédnutím k 15 křeslům, která drželo po volbách v roce 2000.¹²⁶ Objevily se zprávy o tom, že je vláda překvapena takovým vývojem a že podcenila schopnosti MB.¹²⁷ To dostalo překvapivou volnost v kampani a bylo mu dovoleno užívat tradičního hesla MB „*Islám je řešení*“ a také se volně prezentovat jako příslušníci hnutí MB.^{128 129} Po prvním kole následovala vlna zatýkání.¹³⁰

<http://www.guardian.co.uk/world/2005/nov/14/worlddispatch.rorymccarthy?INTCMP=SRCH>

125Egypt: human rights should be at centre of election agenda. In: *Amnesty International* [online]. 01.11.2005. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/032/2005/en/a62d9d31-fa14-11dd-999c-47605d4edc46/mde120322005en.pdf>

126Egypt set for last round of elections. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 07.12.2005. 02:00. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/archive/2005/12/200849141812266579.html>

127Scores arrested in Egypt election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 20.11.2005 13:10. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4453674.stm

128ZAHID, pozn. 57, s. 168-169

129Egypt set for last round of elections. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 07.12.2005. 02:00. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/archive/2005/12/200849141812266579.html>

130Scores arrested in Egypt election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 20.11.2005 13:10. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4453674.stm

Druhé kolo již provázely násilnosti, střety voličů s policií a s provokatéry hlavně v okresech se silnou podporou MB a také přibyl první mrtvý.¹³¹ Byly hlášeny typické incidenty jako bránění voličům MB ve vstupu do volebních místností. Do konce třetího kola bylo podle MB ve vlnách hromadně pozatýkáno až 1500 jeho členů.¹³² Během vypjatých posledních hodin 7. prosince bylo při snaze policie rozptýlit dav (především podporovatelů MB) dožadující se vstupu do volebních místností policií postříleno minimálně 8 lidí¹³³ a desítky dalších byly zraněny. Inkriminované volební místnosti byly v době incidentů odříznuté policií, pravděpodobně se záměrem zamezit občanům ve volbě.¹³⁴ Podle zprávy lidskoprávní organizace *Human Rights Watch* (HRW) byly parlamentní volby poznamenány výraznými nesrovnalostmi a v některých případech i násilím páchaným provládními silami.¹³⁵ Na diskriminaci a zastrašování ze strany příznivců režimu si stěžoval i Ajmán Núr, který ve svém okrsku nepřilíže překvapivě prohrál souboj s kandidátem NDP a přišel tak o své

131Clashes mar Egypt poll. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 20.11.2005. 22:16. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/11/200849164029785538.html>

132Egypt: Amnesty International concerned about mass arrests and violent attacks. In: *Amnesty International* [online]. 30.11.2005. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/037/2005/en/ac5c0512-fa12-11dd-999c-47605d4edc46/mde120372005en.pdf>

133Egypt islamists make record gains. In: *BBC* [online]. Poslední změna 08.12.2005 12:31. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4509682.stm

134Egypt: Police killings of voters requires urgent, independent investigation. In: *Amnesty International* [online]. 09.12.2005. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/039/2005/en/1b25b691-fa10-11dd-b1b0-c961f7df9c35/mde120392005en.pdf>

135World Report 2006. In: *Human Rights Watch* [online]. 15.2.2006. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/world-report-2006/egypt>

poslanecké křeslo.¹³⁶ Měl to být první krok v reakci režimu na jeho smělou prezidentskou kandidaturu.

Na konci sčítání svět překvapily nevídané výsledky. Kandidáti spojení s MB získali ve volbách 19% všech hlasů, což jim zajistilo 88 ze 454 křesel v Lidovém shromáždění.^{137 138 139} Nikdy se pravděpodobně nedozvíme opravdové důvody, proč režim ponechal hlavně první kolo volby proběhnout v tak uvolněném duchu, zda šlo o podcenění schopnosti MB mobilizovat své voliče nebo zda bezpečnostní složky zkrátka selhaly v účinném zakročení proti jeho kandidátům před začátkem voleb, či zda byl takový průběh voleb vládním záměrem. Faktem je, že rozdrobená sekulární opozice naprosto selhala a MB se tak pro příštích 5 let mělo stát hlavní parlamentní opoziční silou proti NDP, která i přes velké úspěchy MB získala svých 324 křesel, tedy více než 2/3 potřebné pro prosazování ústavních změn.¹⁴⁰ Sekulární opozice celkem získala 12 křesel.¹⁴¹ V egyptském povolebním bilancování se novináři snažili hledat důvody úspěchu MB a neúspěchu sekulární opozice. Například v novinách *Al-Ahram* se objevil názor o rozkladu sekulární opozice v důsledku desetiletí politické stagnace, který posílil MB. „*Muslimští extrémisté volně působí v našich ulicích a mešitách, zatímco sekulární opozice je vykázána z*

136McCARTHY, Rory. In a fix. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 14.11.2005 11:35. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/world/2005/nov/14/worlddispatch.rorymccarthy?INTCMP=SRCH>

137TISDALL, Simon. Band of Brothers. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 09.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/world/2005/dec/09/tisdallbriefing.comment?INTCMP=SRCH>

138Egypt islamists make record gains. In: *BBC* [online]. Poslední změna 08.12.2005 12:31. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4509682.stm

139ARAFAT, pozn. 78, s. 171

140BLAYDES, pozn. 82, s. 40

141SHARP, Jeremy M. Egypt: 2005 Presidential and Parliamentary Elections. In: *U.S. Department of State* [online]. Poslední změna 15.1.2006. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: http://assets.opencrs.com/rpts/RS22274_20060115.pdf

*továren a univerzit.*¹⁴² vysvětloval překvapivé výsledky voleb Nabil Zaki pro Al-Ahram. Že existuje přímý negativní vliv MB na roli sekulární opozice v Egyptě vyjadřuje Dr. Arafat v knize *Mubárakovo vedení*, když píše, že když se MB začalo soustředit na budování silných volebních okrsků, dávalo vládě důvod k pravidelně se opakujícím zátahům na své členy a skrze posilování svých reprezentantů zároveň marginalizovalo sekulární opozici. MB tedy v podstatě hraje režimu do karet. Arafat tvrdí, že veřejnost zůstala polapena mezi dvěma volbami, buďto zkorumpovanou NDP, nebo MB, které nedokázalo jasně vyjádřit svou politickou agendu.¹⁴³ Jiné články uklidňovaly čtenáře znepokojené silnou přítomností MB v parlamentu. „*Takové obavy jsou přehnané. Je lepší mít nábožensky smýšlející v parlamentu nežli v ilegalitě. Vyloučení plodí extremismus (...). Co se týče islamistů, poslechněme si, co mají na srdci.*“¹⁴⁴ řekl v rozhovoru pro stejné noviny slavný egyptský autor Naguib Mahfouz.

Západní média se snažila především hledat odpověď, na to zda chtějí jako výsledek egyptské demokratizace opravdu vidět silné MB. Dilema mezi podporou demokracie a strachem z islamistů bylo cítit z většiny reakcí.¹⁴⁵ Jeremy Sharp ve své zprávě pro Kongres Spojených států amerických upozorňuje na všemožné nesrovnalosti a zatýkání během voleb, ale zároveň výsledky považuje za pokrok v demokratizačním procesu a část zásluh přikládá americkému tlaku na

142ZAKI, Nabil. Who won the elections and why?. In: *Al-Ahram Weekly* [online]. Poslední změna 08.-14.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://weekly.ahram.org.eg/2005/772/op7.htm>

143ARAFAT, pozn. 78, s. 171-172

144MAHFOUZ, Naguib. Brothers in the parliament. In: *Al-Ahram Weekly* [online]. Poslední změna 08.-14.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://weekly.ahram.org.eg/2005/772/op6.htm>

145Viz TISDALL, Simon. Band of Brothers. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 09.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/dec/09/tisdallbriefing.comment?INTCMP=SRCH>

Egypt v otázkách demokratizace. Plně v rámci převažující západní reakce na tyto volební výsledky však píše o tom, že by USA v ideálním případě dávaly před silícím MB přednost úspěchu sekulární opozice. Upozornil také v tomto kontextu na některá vyjádření členů MB ohledně popírání Holocaustu a podobně. Dopad parlamentních voleb na zahraniční politiku vyjadřuje větou: „*Oboje (jak prezidentské tak parlamentní) volby znamenají několik dilemat pro americko-egyptské vztahy i pro širší americkou snahu o prosazování demokracie v regionu.*“¹⁴⁶

Západní dilema¹⁴⁷ zda se radovat z úspěchu opozice nebo zda se obávat úspěchu MB není překvapivým vyústěním voleb. Otázkou zůstává, čím byl takový úspěch MB způsoben. Existují názory, že částečným důvodem k tomu, že vláda ponechala poměrně dost volný průběh kampani MB a prvnímu kolu voleb byl zahraniční tlak na demokratizaci režimu.¹⁴⁸ K takovému vysvětlení se stavím spíše skepticky, důležitost v tomto ohledu přikládám spíše vnitropolitickému vývoji v období před volbami, tedy na konci roku 2004 a začátku roku 2005. V tomto období sice MB mohlo být povzbuzeno vyjádřeními představitelů Evropské unie a Spojených států ohledně případné ochoty jednat s islamisty, pokud by se k moci dostali demokratickou cestou, ale významnější je podle mě změna přístupu opozičních uskupení uvnitř Egypta k MB.¹⁴⁹ Část sekulární opozice a širší hnutí jako například Kefája, začali vnímat MB jako potenciálního partnera. Kefája navázala s MB spoluprací a byly pořádány

146SHARP, Jeremy M. Egypt: 2005 Presidential and Parliamentary Elections. In: *U.S. Department of State* [online]. Poslední změna 15.1.2006. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: http://assets.opencrs.com/rpts/RS22274_20060115.pdf

147Egypt's ugly election. In: *The Washington Post* [online]. Poslední změna 10.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/09/AR2005120901837.html>

148Viz SHARP, Jeremy M. Egypt: 2005 Presidential and Parliamentary Elections. In: *U.S. Department of State* [online]. Poslední změna 15.1.2006. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: http://assets.opencrs.com/rpts/RS22274_20060115.pdf

149ARAFAT, pozn. 78, s. 172

společné demonstrace s několikatisícovou účastí.¹⁵⁰ Strana Al-Ghad navázala spolupráci s MB před prezidentskými volbami, aby zajistila hlasy voličské základny bratrstva pro svého předsedu Ajmána Núra.^{151 152}

Tento posun ve vztazích mezi sekulární opozicí a MB považují za velmi důležitý faktor, který sice možná přímo nezajistil MB hlasy v parlamentních volbách, ale přinejmenším velmi zvýšil důvěryhodnost hnutí mezi veřejností pro příštích několik let. Tento jev byl jen podpořen povolební snahou režimu MB diskreditovat.¹⁵³ Obraz MB jako regulární opozice, s níž lze jednat a utvářet koalice byl však vytvořen a jistě mu zvedl sebevědomí.

Lisa Blaydes ve své studii o volbách v Egyptě zkoumá strategie, které pravděpodobně přinesly MB spolu s příhodnou vnitropolitickou a zahraničněpolitickou situací takový úspěch. MB bylo schopno nasadit obrovské množství vyškolených a loajálních aktivistů, kteří vedli intenzivní, ale čistou kampaň. Nasazení kandidáta ve volebním okrsku předcházely dva až tři roky intenzivní práce a investic v tom daném okrsku, aby byla zajištěna dostatečná voličská základna. Bratrstvo uplatňuje strategii osobního kontaktu s veřejností, kdy jeho dobrovolníci obcházejí rodiny a osobně s nimi diskutují o jejich problémech. Jak už jsem zmiňoval, MB se na volby připravovalo více než rok předem, připravilo 3 vrstvy kandidátů pro případ zátahů a hromadného zatýkání a vypracovalo detailní sociopolitické mapy jednotlivých volebních okrsků, v nichž zakládali operační centra vyznačující se vysokou sofistikovaností komunikačních metod. Podle slov jednoho člena vedení MB hrály klíčovou

¹⁵⁰Protesters say Egypt elections rigged. In: *CNN* [online]. Poslední změna 12.12.2005 16:03.

[cit. 2.1.2013]. Dostupné z:

<http://edition.cnn.com/2005/WORLD/africa/12/12/egypt.election.protest/index.html?iref=allsearch>

¹⁵¹ARAFAT, pozn. 78, s. 172-173

¹⁵²ZAHID, pozn. 57, s. 171

¹⁵³ARAFAT, pozn. 78, s. 173

roli v úspěchu roku 2005 tři hlavní faktory: přípravy, plánování a sázení na vysoce kvalifikované a kompetentní aktivisty.¹⁵⁴

Z parlamentních voleb 2005 vyvodila vládní NDP důsledky a intenzivní zásahy proti MB při každé příležitosti pokračovaly. V prosinci 2006 bylo po ukázce v bojových uměních, kterou předvedli studenti univerzity Al-Azhar spojení s MB, podniknuto několik zátahů a bylo pozatýkáno mnoho významných členů hnutí.¹⁵⁵ Další střety s vládou se odehrály kvůli postoji vlády ke konfliktu Izraele s *Hizballáhem*.¹⁵⁶ Mezi důležité akce, které vláda podnikla, patřilo v únoru 2006 hlavně odložení komunálních voleb, které se měly odehrát roku 2006, na rok 2008. NDP se obávala dalších zisků MB a bylo třeba nejprve podniknout kroky k potlačení hnutí. 30. dubna 2006 byl o dva roky prodloužen zákon o zvláštním stavu, který dovoľoval vládě stále udržovat výjimečný stav a jednat v nesouladu s ústavou.^{157 158} V květnu 2007 pak byla novelizována ústava tak, že mimo jiné zakazovala politické užití islámu a možnost vyloučení nezávislých kandidátů z kandidatury.¹⁵⁹

Parlamentní volby roku 2005 považují za důležitý bod ve vnitřním vývoji vedoucím k revoluci roku 2011. Uspořádání prezidentských voleb a počáteční tolerance režimu dovolující MB užívat tradiční slogany a vést

154BLAYDES, pozn. 82, s. 157-158

155BELÉN SOAGE, Ana, FUENTE SAZ FRANGANILLO, Jorge. The Muslim Brothers in Egypt. Barry RUBIN, ed. *The Muslim Brotherhood*. New York: Palgrave Macmillan, 2010. s. 50-68. ISBN 978-0-230-10069-5. S. 51.

156ARAFAT, pozn. 78, s. 174

157WHITSON, Sarah Leah. It's time to tell Mubarak, 'enough!'. In: *Human Rights Watch* [online]. 21.05.2006. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2006/05/19/its-time-tell-mubarak-enough>

158WILLIAMS, Daniel. Egypt Extends 25-Year-Old Emergency Law. In: *The Washington Post* [online]. Poslední změna 01.05.2006. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/04/30/AR2006043001039.html>

159RUBIN, pozn. 156, s. 51-52

poměrně volně kampaň^{160 161}, to vše zavedlo důvody k naději na další možné ústupky, ke kterým by režim mohl být donucen. I poté, co se ukázalo, že režim následky jeho ústupků vyděsily a spustil represivní opatření ve druhém a třetím kole voleb, celkové výsledky byly považovány za významné vítězství. MB se nyní mohlo právem považovat za nejsilnější opoziční hnutí v zemi a jeho hlas v parlamentu¹⁶², přestože neměl šanci dosáhnout reálných výsledků, kvůli dvoutřetinové většině, kterou držela NDP, byl nyní slyšet. Přinejmenším skrze podávání návrhů různých politických opatření se mohlo hnutí procvičovat v politické praxi a jeho poslanci získávali praktické zkušenosti.¹⁶³ Také možnost prohlásit, že poslanci MB předložili takový či takový návrh a nebo že poslanci MB hlasovali proti jinému návrhu, byla velmi přínosná pro nárůst popularity hnutí mezi veřejností. Poslanci MB se nyní opravdu snažili prosazovat změny, jejich návrhy a jejich hlasování byly zveřejňovány a nedaly se popírat.

Následné represe proti MB, ke kterým se vláda uchýlila, spíše posilovaly solidaritu veřejnosti s hnutím než aby mu škodily. Když pak došlo roku 2010 k novým parlamentním volbám a členům MB bylo velmi úspěšně zabráněno v kandidaturách, znovu byli hromadně zatýkáni, bylo jim zabráněno v užívání tradičních hesel a podobně, pro veřejnost to bylo šokující a zdrcující.¹⁶⁴ Po nadějných výsledcích z roku 2005 získalo MB

¹⁶⁰ARAFAT, pozn. 78, s. 176

¹⁶¹Egypt's ugly election. In: *The Washington Post* [online]. Poslední změna 10.12.2005. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/09/AR2005120901837.html>

¹⁶²Islamic group 'wins Egypt seats'. In: *BBC* [online]. Poslední změna 16.11.2005 12:27. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4442204.stm

¹⁶³Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

¹⁶⁴Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

roku 2010 jedno jediné křeslo.¹⁶⁵ Následkem vlny deziluze, zhaćených nadějí a pocitu návratu zpět na začátek došlo k bouřlivé aktivitě opozice, která, podle mého mínění, velmi přispěla k revolučním událostem začátku roku 2011.

3.3 Parlamentní volby 2010

Roku 2010 se schylovalo k volbám, na které se vládní NDP po zkušenosti z roku 2005 pečlivě připravila a neponechala nic náhodě. Během pěti let, která mezi volbami uplynula, provedla vláda několik opatření, která měla zabránit opakování nekontrolovaného volebního zisku, jaký mělo MB roku 2005.

V dubnu 2006 byl prodloužen zákon o výjimečném stavu a o rok později byl opět prodloužen výjimečný stav.¹⁶⁶ Nového prodloužení se zákon dočkal v květnu roku 2008.¹⁶⁷ V květnu 2007 byla novelou ústavy ustavena *Nejvyšší volební komise*, která měla být složena ze jmenovaných soudců, ať už v aktivní službě nebo v důchodu a která měla dohlížet nad volbami a jejich organizací.¹⁶⁸ 19. března 2008 bylo novelizováno několik článků ústavy. Policii byly posíleny pravomoci v zatýkání, sledování soukromých komunikací a bylo oznámeno dokončení projednávání nového protiteroristického zákona, který měl nahradit zákon

¹⁶⁵Official results: 16 opposition, 424 NDP, 65 „independents“. In: *Ahram Online* [online].

Poslední změna 06.12.2010. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z:

<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/5/1321/Egypt/Egypt-Elections-/Official-results---opposition,--NDP,--independents.aspx>

¹⁶⁶Egypt: Amnesty International Report 2007. In: *Amnesty International* [online]. 2007. [cit.

15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2007>

¹⁶⁷Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:

<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

¹⁶⁸BERNARD-MAUGIRON, Nathalie. The 2007 Constitutional Amendments in Egypt and Their Implications on the Balance of Power. In: *Arab Law Quarterly* [online]. 2008. [cit. 15.1.2013].

Dostupné z: [http://recherche-iedes.univ-](http://recherche-iedes.univ-paris1.fr/IMG/pdf/constitutional_amendments_in_Egypt.pdf)

[paris1.fr/IMG/pdf/constitutional_amendments_in_Egypt.pdf](http://recherche-iedes.univ-paris1.fr/IMG/pdf/constitutional_amendments_in_Egypt.pdf)

o výjimečném stavu. Další novely se týkaly problematiky náboženství a politiky, byl omezen nezávislý soudní dohled nad volbami a referendy a bylo zakázáno zakládání politických stran a organizací na náboženských základech.¹⁶⁹ V květnu 2009 byl opět prodloužen výjimečný stav,¹⁷⁰ jehož zrušení sliboval prezident Mubárak už v předvolební kampani roku 2005.¹⁷¹ Byl schválen zákon o zákazu demonstrací v náboženských zařízeních.¹⁷² Tato opatření byla evidentně velmi systematicky uplatňována s cílem zamezit v aktivitě opozici, především MB. Během let předcházejících volebnímu roku 2010 docházelo k opakovaným zátahům na členy MB a k jejich hromadnému zatýkání, stejně jako k rozhánění opozičních demonstrací a nebo jejich zamezování.^{173 174 175}

V takových podmínkách se opozice připravovala na zápas o parlamentní křesla. Přestože bylo MB vyzýváno například Muhammadem al-Baradajem a jeho *Národní aliancí pro změnu* založenou v únoru 2010¹⁷⁶

169Egypt: Amnesty International Report 2008. In: *Amnesty International* [online]. 2008. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2008>

170Egypt: Amnesty International Report 2009. In: *Amnesty International* [online]. 2009. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2009>

171SALEM, Mona. Mubarak's reform promises backslide. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 21.04.2006. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=4371>

172Egypt: Amnesty International Report 2009. In: *Amnesty International* [online]. 2009. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2009>

173Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

174Egyptian police arrest 73 Muslim Brotherhood members. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 15.02.2007 15:17. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/feb/15/egypt>

17515 MBs released, 36 arrested. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 18.03.2010 20:03. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/15-mbs-released-36-arrested>

k bojkotu voleb¹⁷⁷ a také hlasy z vládní NDP hovořily o tom, že se jeho poslední volební úspěch rozhodně nebude opakovat, rozhodlo se nasadit své kandidáty¹⁷⁸ a za cíl si položilo pokusit se získat 30% všech dostupných křesel.¹⁷⁹ Vzhledem k výrazné represivní aktivitě vlády, která se s blížícím se termínem voleb ještě zvyšovala, panovaly v opoziční scéně oprávněné obavy o průběh příštích voleb.^{180 181}

Také mezinárodní lidskoprávní organizace vyjadřovaly své obavy a poukazovaly na řadu nedostatků, které čistému průběhu voleb brání. HRW poukazovala na zneužívání výjimečného stavu, na kontroverzní novely ústavy limitující prezidentské kandidatury (závislé mimo jiné na parlamentních volbách), nedostatečný soudní a mezinárodní dohled.¹⁸² Volby měly začít 28. listopadu a předcházelo jim období nominací, které

176National Alliance for Change, jinak také National Association for Change, National Front for Change.

National Association for Change. In: *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2011. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:
<http://egyptelections.carnegieendowment.org/2010/09/22/national-association-for-change>

177The Elusive Myth of Democratic Egyptian Elections. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 09.11.2010 13:09. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27099&ref=search.php>

178Banned Egypt party Muslim Brotherhood to run in poll. In: *BBC* [online]. Poslední změna 10.10.2010 07:30. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11509354>

179MB Nominates 132 Candidates for Parliamentary Polls. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 03.11.2010 14:49. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27013&ref=search.php>

180EOHR... impartiality of the electoral process is a national demand for all the political forces in Egypt. In: *The Egyptian Organisation for Human Rights* [online]. Poslední změna 16.09.2010. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://en.eohr.org/2010/09/16/eohr%E2%80%A6impartiality-of-the-electoral-process-is-a-national-demand-for-all-the-political-forces-in-egypt/>

181DUNNE, Michele. Does Egypt need international election observers? In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 14.10.2010 14:05. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.egyptindependent.com/opinion/does-egypt-need-international-election-observers>

bylo velmi krátké a organizačně zmatené. Úřady pověřené přijímáním přihlášek ke kandidatuře často odmítly přihlášky přijímat, různě zdržovaly proces registrace a mnoho kandidátů se tak vůbec nestihlo k volbám registrovat.¹⁸³ Datum voleb bylo stanoveno jen něco málo přes měsíc předem.¹⁸⁴ Takový postup označuje Lisa Blaydes za jednu z režimních strategií k potlačování opozice – neustálou manipulaci s pravidly hry.¹⁸⁵

S předvolebním obdobím byla také spojena výrazná krize médií. Vláda začala praktikovat značné omezování svobody médií, známou se stala například takzvaná aféra al-Dostour, kdy došlo ke změně majitele známých nezávislých novin *al-Dostour* a nový majitel zrušil pracovní poměr dosavadnímu šéfredaktoru, známému opozičnímu novináři Ibrahimu Eissovi. Novým majitelem byl lídr oficiálně uznané opoziční strany al-Wafd a byznysmen Sayyid Badawi.¹⁸⁶ ¹⁸⁷ V Egyptě byla tato aféra vnímána jako symbol snahy státu potlačit před volbami svobodná média. S blížícími se volbami pokračovaly podobné incidenty, kdy bylo přerušováno vysílání různých satelitních stanic a živé vstupy všech

182Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

183HASSAN, Bahey el-din. Say hello to radicalism...! In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 05.12.2010 16:30. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/opinion/say-hello-radicalism%E2%80%A6>

184President Hosni Mubarak sets Egypt election date. In: *BBC* [online]. Poslední změna 20.10.2010 16:42. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11589354>

185BLAYDES, pozn. 82, s. 162

186The Death of Egypt's Free Press. In: *Foreign Policy* [online]. Poslední změna 05.10.2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/10/05/the_death_of_egypt_s_free_press

187Dissident al-Dustour editor sacked ahead of Egypt poll. In: *BBC* [online]. Poslední změna 05.10.2010 16:48. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11478791>

soukromých médií musely být podřízeny státní televizi.¹⁸⁸ Také SMS zprávy měly od 11. října procházet před doručením kontrolou, což mělo zabránit v koordinaci aktivistům z organizací jako MB nebo *Mládež 6. dubna*^{189, 190}. Volební kampaň se odehrávala ve znamení násilností a střetů a často bylo hlášeno napadání opozičních kandidátů a jejich příznivců policií.¹⁹¹

První kolo se odehrálo 28. října a bylo poznamenáno všudypřítomnými podvody a nejasnostmi.¹⁹² Vládní strana NDP v prvním kole vyhrála 96% hlasů, MB ani jediný.¹⁹³ Rozsahem volebních podvodů šokované MB a strana Wafd vyhlásili bojkot druhého kola.¹⁹⁴ Po druhém kole, které přišlo na řadu 5. prosince, byly vyhlášeny oficiální výsledky.

188Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

189Jedna z nejznámějších aktivistických skupin mládeže, založena 2008 původně na podporu dělnické stávkvy. Postupně jedna z výrazných opozičních skupin mládeže, známá pro svou organizaci a koordinaci skrze internetové sociální sítě.

Viz CARR, Sarah. Profile: April 6, genealogy of a youth movement. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 06.04.2012 11:59. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.egyptindependent.com/news/profile-april-6-genealogy-youth-movement>

190Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>

191Assessing the Pre-election Political Environment in Egypt. In: *Project on Middle East Democracy* [online]. 27.11.2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z:
<http://pomed.org/wordpress/wp-content/uploads/2010/12/pomed-egypt-pre-election-assessment-nov-27-2010.pdf>

1922010 Human Rights Report: Egypt. In: *U.S. Department of State* [online]. 08.04.2011. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/nea/154460.htm>

193SHENKER, Jack. Egypt's rulers tighten grip amid claims of election fraud and intimidation. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 30.11.2010 18:13. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z:
<http://www.guardian.co.uk/world/2010/nov/30/egypt-poll-electoral-fraud-claims>

194WRITER, Staff. Down but not Out for the Count - MB Boycotts Runoffs. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 03.12.2010 23:37. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z:
<http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27410&ref=search.php>

Vládní NDP vyhrála více než 80% dostupných křesel, s tím, že se do tohoto zisku nepočítali bývalí členové NDP, kteří kandidovali jako nezávislí, protože se na ně nedostalo ve stranických kandidátkách a po svém zvolení většina z nich znovu vstoupila do mateřské strany. Sekulární opozice získala symbolických pár křesel a MB zůstalo bez zisku.¹⁹⁵

Takové výsledky byly šokující ranou pro egyptskou opozici povzbuzenou výsledky voleb z roku 2005 a hledících s nadějí k nadcházejícím prezidentským volbám, které slibovaly šanci na tolik kýženou změnu. Zpráva, kterou režim volebními výsledky 2010 vyslal, byla jasná. Opozice nebude tolerována a režim má zemi pevně v rukou. Prezident je silný a jeho strana stojí za ním. MB označilo tyto volby za zločin proti demokracii a egyptskému lidu.¹⁹⁶ Obvinilo režim z upevňování moci, aby zajistil hladký přesun moci z Husního Mubáraka na jeho syna Gamála a volby byly testováním útlaku.¹⁹⁷

„Kdy už příliš znamená příliš?“ „Egyptské parlamentní volby 2010: podvody, útlak a naděje na změnu.“ „Egyptská krize legitimacy po zmanipulovaných volbách.“ „Zřítí se domeček z karet postavený NDP?“ To jsou nadpisy článků na webu MB bezprostředně hodnotící situaci v zemi po volbách 2010.

„Nezávislá média, NGO's a domácí volební dohled hlásí nízkou volební účast, všudypřítomné podvody, vyloučení akreditovaného dohledu a reprezentantů opozice z volebních místností, nedostatek

¹⁹⁵Egypt election: Hosni Mubarak's NDP sweeps second round. In: *BBC* [online]. Poslední změna 07.12.2010 11:33. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11935368>

¹⁹⁶Egypt's 2010 Elections – Fraud, Oppression and Hope for Change. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 15.12.2010 14:57. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27550&ref=search.php>

¹⁹⁷When Is Enough, Enough? In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 08.12.2010 01:54. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27470&ref=search.php>

nezávislého dohledu ve volebních místnostech a vměšování a zastrašování ze strany bezpečnostních složek.“ píše se v reportu pro Ministerstvo zahraničí USA.¹⁹⁸

Husní Mubárak označil volby za veskrze zákonné, krom několika menších pochybení.¹⁹⁹ Alaa al-Aswany, známý egyptský autor a kritik režimu, napsal pro BBC velmi zajímavý článek, který s odstupem pouze dokazuje jeho dobrý vhled do situace. Rozdíl v podobě voleb 2005 a 2010 přisuzuje tomu, že dřívější volby proběhly ještě pod taktovkou takzvané staré gardy v NDP, která jimi prokázala politickou zkušenost a prozřetelnost. Volby roku 2010 naproti tomu se staly demonstrací iluze všemocnosti agresivní mladé gardy kolem Gamála Mubáraka, která získala pocit, že kdo vlastní peníze, moc a ozbrojené složky, nemusí se ohlížet na opozici. Režim tak nenechal dveře otevřené ani pro pár členů opozice. *„To se nakonec ukáže jako osudný omyl.“* píše Aswany. *„Nehledě na zádrhele, věřím, že demokracie v Egyptě je již velmi blízko.“* Autor píše, že Egypťané ve skutečnosti mají zájem o politiku, nízké volební účasti pouze svědčí o tom, že nedůvěřují vládě, vědí že volby budou zmanipulované a že pokud budou mít pocit, že volby budou férové, zúčastní se jich. *„Zůstávám optimistou, protože si myslím, že existují známky toho, že režim slábne. Před volbami bylo základní poselství režimu autorům volajícím po demokracii: Piště si co chcete, my si budeme dělat co chceme. Ale před druhým kolem voleb už bylo jasné, že svoboda projevu již nebude tolerována. Věřím, že to je známkou slabosti (...) Budu se snažit dál bojovat skrze internet.“*²⁰⁰

1982010 Human Rights Report: Egypt. In: *U.S. Department of State* [online]. 08.04.2011. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/nea/154460.htm>

199Protests in Cairo against 'rigged' election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 13.12.2010 04:56. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11980208>

200AL-ASWANY, Alaa. Viewpoint: Democracy near despite Egypt election farce. In: *BBC* [online]. Poslední změna 25.12.2010 05:59. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12073562>

Následkem do nebe volajících volebních podvodů a evidentní režimní hrozbě se strhla vlna demonstrací a nepokojů^{201 202}, která nabírala na síle a vygradovala povzbuzena pádem tuniského režimu v lednu 2011. Sjednocena odporem proti režimu a rozrušena nehoráznými volebními výsledky se sekulární opozice spojila s MB a aktivistickými organizacemi²⁰³ a požadovala rozpuštění parlamentu a uspořádání nových, férových a transparentních voleb. Ke sjednocenému odporu proti vládě vyzval i Muhammad al-Baradaj, výrazná figura v egyptské liberální opozici.²⁰⁴

Význam voleb z roku 2005 se podstatně lišil od významu těch z roku 2010 a to v tom smyslu, že ty první probudily naděje na postupné zlepšení, daly opozici pomyslnou chuť k aktivitě a pocit toho, že její snažení má smysl. Ty druhé tyto naděje zadupaly do země. Pocit smysluplnosti, kterého opozice nabyla, byl vyvrácen jasným znamením toho, že ve skutečnosti nebylo dosaženo jakýchkoli výsledků a že veškerá práce, která byla provedena, jako by se nestala. Opoziční osobnosti se zmiňovaly o tom, že Egypt se přes noc ocitl o 15 let zpátky, že veškeré sliby týkající se demokratizace a jakýkoli pokrok v tomto ohledu byl

201Viz Protests in Cairo against 'rigged' election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 13.12.2010 04:56. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11980208>

202SHENKER, Jack. EIBaradei urges Egyptians to boycott presidential election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 08.12.2010 16:05. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/dec/08/elbaradei-egyptians-boycott-presidential-election?INTCMP=SRCH>

203EL-DARAGLI, Adel, RAMZY, Mahmoud. Wafd leaders hold Mubarak responsible for election rigging. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 20.12.2010 19:19. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/wafd-leaders-hold-mubarak-responsible-election-rigging>

204SHENKER, Jack. EIBaradei urges Egyptians to boycott presidential election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 08.12.2010 16:05. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/dec/08/elbaradei-egyptians-boycott-presidential-election?INTCMP=SRCH>

pouhým divadýlkem.^{205 206} Takové vyvrácení jakékoli naděje na změnu zákonnými prostředky a v rámci stávajícího systému způsobilo vlnu deziluze a rozhořčení. Začalo se polemizovat o slabosti režimu a nutnosti skoncovat s ním.^{207 208} Záplava zklamaných nadějí, rozzuření a pocitu bezvýchodnosti způsobila radikální myšlení. Jsem přesvědčen o tom, že volbami z roku 2010 zničené naděje, které vznikly v roce 2005, byly tím pomyslným prachem v politickém sudu, který v lednu 2011 odpálila rozbuška úspěšné revoluce v Tunisku. Právě tyto dvoje volby jsem proto považoval za velice důležité milníky na cestě ke svržení Mubárakova režimu a věnoval jim možná nejdůležitější kapitolu ve své práci.

3.4 Způsoby ovlivňování a manipulace voleb v Mubárakově Egyptě

V předchozích kapitolách jsem se již zmiňoval o tom, že byly volby v Mubárakově Egyptě netransparentní a zmanipulované, nicméně způsobů, kterými ve volbách režim podváděl, jsem se dotkl jen povrchně. V této kapitole se pokusím trochu přiblížit praktiky, které byly za tímto účelem užívány a které tak utvářely všeobecnou atmosféru marnosti týkající se volební participace. Způsoby, kterými se režim pokoušel manipulovat volebním procesem, detailně zkoumala Lisa Blaydes.

205Viz NDP monopolises parliament after MB and Wafd boycott poll. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 04.12.2010 23:46. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27421>

206Viz SHENKER, Jack. ElBaradei urges Egyptians to boycott presidential election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 08.12.2010 16:05. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2010/dec/08/elbaradei-egyptians-boycott-presidential-election?INTCMP=SRCH>

207When Is Enough, Enough? In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 08.12.2010 01:54. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27470&ref=search.php>

208SALAH, Tarek, EL-GAMAL, Farouk. Opposition figures urge political forces to unite against anticipated vote fraud. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 23.12.2010 17:23. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/opposition-figures-urge-political-forces-unite-against-anticipated-vote-fraud>

Užívání některých z těchto praktik jsem byl sám svědkem během svého monitorování parlamentních voleb roku 2010.

3.4.1 Využívání státního rozpočtu

Jedním z méně nápadných způsobů ovlivňování volebního procesu je využívání státního rozpočtu k předvolební kampani ve stylu „chléb a hry“. Režim se v předvolebních měsících snaží poskytnout jisté finanční výhody především státním zaměstnancům, zemědělcům a masám žijícím pod nebo na hranici chudoby ve velkých městech. Cílem vlády bylo poskytnout mírné zvýšení mezd nebo různých služeb co nejširší vrstvě obyvatelstva, aby tak vzbudila dojem postupného pokroku. Za vlády Husního Mubáraka se zvyšování státních výdajů před volbami stalo rutinní praxí.^{209 210}

V oblasti zemědělství docházelo například k posilování dotací, promíjení dluhů, které zemědělci nasbírali na pokutách za pěstování plodin náročných na zavlažování v oblastech, kde bylo pěstování těchto plodin zakázáno a podobně. Státní zaměstnanci zaznamenali zvyšování mezd, či různé prémie, zvyšování penzí.²¹¹

Co se týče širokých nižších vrstev ve městech, vláda se zaměřovala především na udržování dotací na základní potraviny a komodity spolu s různými programy na podporu nezaměstnaných mladých lidí a zlepšování systému zdravotního a sociálního pojištění nebo dávky pro sociálně slabé rodiny.²¹²

²⁰⁹BLAYDES, pozn. 82, s. 77

²¹⁰Viz NASRAWI, Saif. Challenger forces run-off vote in journess syndicate election. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 07.12.2009 21:16. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/challenger-forces-run-vote-journos-syndicate-election>

²¹¹BLAYDES, pozn. 82, s. 84-85

²¹²BLAYDES, pozn. 82, s. 86-87

3.4.2 Kupování hlasů

Nejrůznější způsoby uplácení voličů ze strany kandidátů, vládních i opozičních, byly průvodním jevem především parlamentních voleb. Narozdíl od nenápadného způsobu, který používala NDP jako celek, tedy užívání státního rozpočtu k předvolební kampani, bezprostřední kupování hlasů bylo velmi viditelným úkazem. Volby byly především nižšími společenskými vrstvami, zápasícími s chudobou, vnímány jako příležitost k ulehčení každodenního údělu. Jinak řečeno, část Egyptanů od voleb přímo očekávala materiální benefity.²¹³ Řekněme, že se na volby těší, protože ví, že obdrží dárky. Prodejnost hlasů se však nevztahovala pouze na chudé volební okrsky, i v okrscích se všeobecně vyšší životní úrovni se kupování hlasů provádělo, pouze jejich cena se lišila. V roce 2010 tak například docházelo ke skupování hlasů kandidátem NDP, ministrem pro ropný průmysl Samehem Fahmim, v bohatších káhirských čtvrtích Nasr City a Heliopolis za snídani, triko a 200 EGP^{214, 215}.

Uplácení voličů se neomezovalo pouze na kandidáty vládní strany, každý se snažil zajistit si hlasy voličů ve svém okrsku podle dostupných prostředků a podle povahy cílové skupiny. Byly tak zaznamenány případy rozdávání peněz – od 20 EGP pro studenty v chudých čtvrtích až po 500 EGP pro obyvatele bohatších částí města, zajišťování pracovních pozic, rozdávání balíků dražšího jídla, hlavně masa, rozdávání mobilních telefonů nebo i takových komodit jako jsou pilulky Viagry, poskytování

213BLAYDES, pozn. 82, s. 101

214Egyptská libra. Roku 2010 byl kurz cca 3 CZK za 1 EGP.

Kódy měn. In: *Česká Národní Banka* [online]. 2004. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/pr edpisy_menove_bank_stat/vykazy_metodika_2004/download/04_6_BA0010.pdf

215Elections update: Vote-buying business sees Election-Day boom. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 28.11.2010 18:11. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: http://www.egyptindependent.com/news/elections-update-vote-buying-business-sees-election-day-boom?quicktabs_ei_multimedia_block=0

různých služeb zdarma, například zdravotní péče v případě, kdy kandidát vlastnil soukromou ordinaci.^{216 217} Jak již bylo zmíněno dříve, dá se říci, že volební období bylo často vítáno s povděkem, lidé od něj očekávali přilepšení. Není tak divu, že kde byla poptávka, byla i nabídka a tak jsem byl svědkem nabízení hlasů k prodeji za určitou cenu. Tento proces výborně ilustruje klientelistickou povahu egyptské společnosti.

Kombinací dvou patologických jevů v přístupu režimu k volbám bylo například hromadné volení státních zaměstnanců, kdy byli tito lidé naloženi do mikrobuse, dovezeni k volební stanici, tam u příslušných činitelů předložili své volební průkazy s označením potvrzujícím, že se zavazují prodat hlas, obdrželi platbu cca v rozmezí od 20 do 50 EGP, načež byli policií spořádaně vpuštěni do volební místnosti.²¹⁸ Toto chování je kombinací nuceného volení a kupování hlasů.

3.4.3 Přidávání hlasů

Takzvaný „*ballot stuffing*“ je další z praktik užívaných v Mubáarakově Egyptě k manipulování voleb. Tento jev byl spojen se zavíráním volebních místností během volebního dne.

Typický proces přidávání hlasů vypadal asi takto: komise má instrukce, kolika procentní volební participace je třeba dosáhnout. Několikrát za den například na půl hodiny zavře volební místnost, policie

²¹⁶Viz Elections update: Vote-buying business sees Election-Day boom. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 28.11.2010 18:11. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: http://www.egyptindependent.com/news/elections-update-vote-buying-business-sees-election-day-boom?quicktabs_ei_multimedia_block=0

²¹⁷Viz SHUKRALLAH, Salma. Accusations of vote buying in Helwan. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 28.11.2010. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/News/638.aspx>

²¹⁸Elections update: Civil servants bribed for votes in Alexandria. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 28.11.2010 11:01. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/elections-update-civil-servants-bribed-votes-alexandria>

či vojáci nevpustí voliče dovnitř a komise mezitím vyplní a do urny přidá určitý počet hlasů.²¹⁹

Během svého neoficiálního monitoringu parlamentních voleb 2010 jsem byl svědkem do očí bijících nesrovnalostí, které byly následkem přidávání hlasů. V jedné z volebních místností s transparentními volebními urnami mi bylo umožněno nahlédnout do seznamu voličů, do něž by se měl každý volič podepsat či jinak označit (negramotní se podepisují otiskem prstu). Ačkoli byly urny do poloviny plné volebních lístků, v seznamu jsem odhadoval do 20 podpisů. Bezprostředně po volbách se objevila i videa, většinou natočená na mobilní telefony a zveřejněná na serveru YouTube, která měla podvody zachycovat. Jejich pravost samozřejmě nelze potvrdit, nicméně coby ilustrace mohou dobře posloužit.²²⁰

3.4.4 Zastrásování bezpečnostními složkami

Policie v Egyptě sloužila jako nástroj režimu a jako taková hrála svou roli v režimních machinacích průběhem voleb.

Během svého pobytu v Egyptě jsem při rozhovorech s obyvateli Káhiry postřehнул hlavě dva dominantní prvky ve vnímání policie a jejího chování. Prvním bylo zdůrazňování její všemocnosti a jejího využívání příslušníky policie k obtěžování občanů za účelem vymáhání úplatků, či jen z rozmaru. Někteří Egypťané, s nimiž jsem se bavil, zmiňovali také vyloženou zvlášť policistů, kteří údajně zneužívali svého postavení prostě protože mohli a protože se nemuseli obávat, že by jejich činy pro ně měly následky.

²¹⁹Election Monitors Report Widespread Fraud. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 28.11.2010 21:06. [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27347&ref=search.php>

²²⁰Fraud in Egypt elections 2010 11 28. In: *YouTube* [online]. Poslední změna 28.11.2010. [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?v=IcEsyr7I5_I

„Mubárákovy policisty bych mohla rozdělit do dvou kategorií. Měla jsem pocit, že mě jedni obtěžovali prostě pro zábavu a druzí byli jednoduše jen úplně k ničemu. Pamatuju si jak jsem byla sexuálně obtěžována (...) a když jsem toho kluka odtáhla k policistovi, ten prostě prohlásil, že to není jeho starost. Také si vzpomínám jak jsem byla hodiny a hodiny vyslýchána policií v Luxoru jen proto, že policisté měli podezření, že má kamarádka, se kterou jsem tam cestovala, byla neregistrovanou průvodkyní. Během výslechu se mnou policisté velmi nemístně flirtovali.“ řekla mi v rozhovoru egyptská studentka práv Salma Lotfy. Ptal jsem se, proč si myslí, že se někdo dal k policii a proč se pak policisté chovali tak, jak se chovali. *„Šlo o status a podobně. Ale také s nimi bylo tvrdě zacházeno ze strany nadřízených předtím, než získali moc.“* Když jsem se zeptal, zda tím myslí, že byli začínající policisté během výcviku šikanováni, aby pak měli tendenci si svou frustraci vybíjet na veřejnosti, odpověď zněla: *„Ano, to si myslím.“*²²¹

Druhým dojmem z těchto rozhovorů bylo přiřítání viny za takové chování policie režimu. Ten měl policisty již ve fázi výcviku cíleně tvarovat tak, aby v nich pěstoval náchylnost k explicitnímu projevení své nadřazenosti nad běžným občanem. Také mizivé platy řadových policistů je měly motivovat k vymáhání úplatků. To vše mělo dva cíle – povolání policisty mělo být lákavé díky praktické moci a společenskému statusu, který s sebou toto povolání neslo, a na druhé straně měla být zajištěna loajalita policie vůči režimu jakožto svému patronu. Režim pak skrze bezpečnostní sbory udržoval atmosféru strachu a dohledu nad společností. Taková symbióza měla být prospěšná jak pro režim tak pro policistu. *„Šlo o typické delegování nátlaku.“* popsala stručně tento vztah Salma Lotfy. *„Chudší lidé byli bezdůvodně zatýkáni a nebyla jim poskytována pražádná bezpečnost.“*²²²

221Téma: Dojmy z Mubárákovy policie.

Rozhovor se Salmou LOTFY, občankou EAR, nar. 1989, Káhira. Via Facebook. 16.2.2013.
Přepis rozhovoru dostupný na požádání od autora práce.

222Téma: Dojmy z Mubárákovy policie.

„Před revolucí představovala policie znepokojující element státního dohledu. Rozhodně jsem se necítila bezpečně, když byla poblíž policie. Viděla jsem je bít demonstranty a zavražďovat chudší občany na ulicích. K tomu nesmíme zapomínat, že mučení na policejních stanicích bylo (a stále je) běžnou praxí.“²²³ přiblížila mi svůj pohled na roli policie za Husního Mubáraka studentka a aktivistka Alya el-Hosseiny.

Všudypřítomná korupce, která ovládala policii, se však režimu stala osudnou například v roce 1997, kdy bylo v Luxoru povražděno na desítky lidí teroristy, kteří využili právě nečinnosti a prodejnosti policie.²²⁴ Tento stav bezpečnostních složek státu byl produktem systému, v němž byla policie jednou z hlavních opor režimu a sloužila především k udržování politické hegemonie tohoto režimu, nikoli k zajišťování bezpečnosti a právnosti ve státě.

Během voleb se opakovaně objevovaly zprávy o policejním zavražďování či násilí. Po prvním kole parlamentních voleb 2005 režim zpanikařil a policie začala tvrdě zasahovat do průběhu dalších kol. Objevily se zprávy o policii navádějící a podporující ozbrojené rváče údajně najaté vládní stranou NDP a útočící na stoupence opozice. Tyto tlupy ozbrojených rváčů byly údajně doprovázeny vysoce postavenými policisty v civilu. Kradly a ničily volební urny v okrscích s velkou opoziční podporou. Svědkové potvrdili i řadu dalších incidentů, v nichž figurovali policisté v civilu nebo uniformovaní policisté, kteří je podporovali.²²⁵

Rozhovor se Salmou LOTFY, občankou EAR, nar. 1989, Káhira. Via Facebook. 16.2.2013. Přepis rozhovoru dostupný na požádání od autora práce.

223Téma: Dojmy z Mubárakovy policie.

Rozhovor s Alyou EL HOSSEINY, občankou EAR, Káhira. Via Facebook. 15.2.2013. Přepis rozhovoru dostupný na požádání od autora práce.

224BRADLEY, John R. *Inside Egypt*. New York: Palgrave Macmillan, 2008. s. 1-242. ISBN 1-4039-8477-8. S. 149.

225Police Lead Intimidation in Egypt's Polls: Report. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 25.11.2005 00:00. [cit. 16.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?>

3.5 Zhodnocení

Lisa Blaydes v závěru své práce věnující se fenoménu voleb v Egyptě označuje volby za manifestaci síly režimu a za nástroj k jeho udržování v chodu. Také vypočítává výhody plynoucí z pořádání voleb režimu. Podle jejího mínění, a s tímto názorem mi nezbyvá než souhlasit, nebyly egyptské volby produktem ani nástrojem demokratizace, ale pouze výhodným nástrojem pod kontrolou vlády. Tato kontrola byla ovšem do velké míry nejistou a podle Lisy Blaydes bylo pořádání voleb pro režim riskantní strategií. Blaydes dopsala svou práci v období těsně předcházejícím revolučním událostem, ale přesto velmi předvídavě nastínila rizika, která z egyptských voleb pro režim vyplývala. Ta podle ní vycházela především z politické persekuce a z aktivizace politických aktérů v zemi.²²⁶

Mou tezí, týkající se vlivu voleb na vypuknutí revoluce 2011, je, že persekuce a podvody byly nutně aplikovány, aby režim udržoval volby pod kontrolou. Křehká rovnováha mezi vládní dominancí a participací opozice a také míra persekucí a aplikace přímých nástrojů kontroly voleb, které jsem představil v kapitole o způsobech ovlivňování voleb, byla esenciální pro udržování tohoto systému v chodu. Zastávám názor, že tato křehká rovnováha byla narušena přílišným uvolněním na začátku parlamentních voleb roku 2005 ve smyslu příklonu na stranu opozice, která tak získala na energii. Snaha vlády zvrátit situaci zpět na svou stranu a v jistém smyslu tak napravit přílišné uvolnění, se projevila v roce 2010 kritickým vyvedením systému z rovnováhy. Překročena byla jak hranice v oblasti opoziční participace, tak hranice míry aplikace nástrojů kontroly a tyto hranice byly překročeny o to více, o co příznivější byla situace pro opozici po volbách 2005. Došlo k energické reakci opozice i občanů šokovaných mírou, do jaké zacházely násilné vládní zásahy.

[id=5406](#)

Zcela ve shodě s odhady možných problémů, vyplývajících z pořádání zmanipulovaných voleb, které v závěru své práce nastínila Lisa Blaydes, došlo k organizaci veřejného odporu vůči režimu právě u příležitosti voleb, které naprosto zničily křehkou rovnováhu zajišťující dominanci režimu a pasivitu veřejnosti.²²⁷

²²⁷BLAYDES, pozn. 82, s. 239-240

4 POLITICKÁ PRÁVA

Povahy politického prostředí jsme se již dotýkali ve stěžejní kapitole věnující se volbám jakožto kritickým bodům politického dění v Egyptě. Během voleb se logicky projevovala totalitní podoba režimu nejvíce a právě popsáním jevů spojených s volbami lze, podle mého názoru, tento totalitarismus nejlépe ilustrovat. Velká část nedemokratických akcí režimu také proběhla právě kvůli volbám nebo přípravě na jejich příchod. Budeme se zmiňovat o prostředku, který dovoľoval vládě nerušeně uplatňovat represe vůči opozici a kritice, tedy o výjimečném stavu, a o metodách útlaku, které tento stav zaštiľoval nejen v období před a během voleb, ale neustále. Také se zmíníme o represivních metodách jdoucích za hranice výjimečného stavu.

Předkládám tezi, že represivní praktiky, o nichž bude řeč na příštích stránkách, vytvářely dlouhodobě se zhoršující ovzduší nejistoty a nesvobody. Represe gradovaly hlavně v posledních předrevolučních letech a stupňoval se tak odpor opozice ve všech sférách od studentské a mediální přes intelektuální až po politickou. Represivní chování režimu dotýkající se každého opozičního aktéra od novináře či blogera přes islamistu po liberála tak vytvořilo pojítka mezi jednotlivými směry a vrstvami opozice a tudíž pokládalo základy pro její sjednocení.

4.1 Výjimečný stav

Výjimečný stav a jeho neustálé prodlužování v tříletých intervalech²²⁸ bylo stálým tématem výročních reportů mnoha lidskoprávních organizací a mezinárodního společenství opakovaně vyzývalo egyptskou vládu k podnikání kroků vedoucích nakonec k jeho

228World Report 2010. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/world-report-2010/egypt>

zrušení.^{229 230 231} Egypt se nacházel ve výjimečném stavu nepřetržitě od roku 1981, kdy byl zavražděn prezident Sádát.²³² Tento stav vytvářel právní prostředí pro prakticky neomezené represe vůči politickým odpůrcům režimu počínaje členy MB a konče mladistvými blogery. Využívání výjimečného stavu se však na zásahy vůči opozici neomezovalo. Tato legislativa zastřešovala v podstatě jakékoli zneužívání pravomocí bezpečnostními složkami země a činila je tak nepostižitelnými.

Každý výjimečný stav je založen na možnosti zasahování do základních občanských svobod, ale jeho rozsah může být regulován.^{233 234} Také musí být dány podmínky, za jakých lze výjimečný stav vyhlásit a udržovat. Podle práva o výjimečném stavu v Egyptě z roku 1958 to byly tyto situace: válka nebo stav ohrožení, stav vnitřního napětí, stav živelných nebo jiných katastrof a epidemie.²³⁵ Nyní ovšem záleží na tom,

229Viz Egypt: Amnesty International Report 2010. In: *Amnesty International* [online]. 2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2010>

230Top US human rights official urges Egypt to lift Emergency Law. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 27.01.2012 12:40. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/top-us-human-rights-official-urges-egypt-lift-emergency-law>

231Viz STORK, Joe. Egypt: Repeal Emergency Law, Abolish Emergency State Security Court. In: *Human Rights Watch* [online]. 28.08.2003. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2003/08/27/egypt-repeal-emergency-law-abolish-emergency-state-security-court>

232SHEHATA, Samer. Egypt after 9/11: Perceptions of the United States. In: *Contemporary Conflicts* [online]. 26.3.2004. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://conconflicts.ssrc.org/archives/mideast/shehata/>

233Viz GROSS, Oren, NÍ ÁOLÁIN, Fionnuala. *Law in Times of Crisis*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. s. 1-481. ISBN 0-511-28500-0.

234Viz HONIG, Bonnie. *Emergency Politics*. New Jersey: Princeton University Press, 2009. s. 1-197. ISBN 978-0-691-14298-2.

235AMRANI, Issandr. The Emergency Law Needs to Go. In: *The Arabist* [online]. Poslední změna 15.09.2011 02:53. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.arabist.net/blog/2011/9/15/the-emergency-law-needs-to-go.html>

jak je definován například stav vnitřního napětí. Faktem je, že Egypt setrval pod výjimečným stavem nepřetržitě od roku 1981 a s ohledem na politický vývoj v zemi v tomto období existují pouze dvě možnosti. Buďto režim překračoval rámec, který byl pro uplatňování výjimečného stavu určen, nebo velmi flexibilně definoval podmínky, které tento rámec určovaly. V důsledku gradujícího tlaku egyptských i mezinárodních lidskoprávních organizací i zahraničních vlád byl v roce 2010 výjimečný stav prodloužen s formálními omezeními. Pod výjimečný stav nyní měly spadat pouze záležitosti spojené s bojem s terorismem a jeho financováním, importem a exportem drog a obchodem s nimi.^{236 237} V praxi pokračovalo uplatňování stejných opatření jako dříve, ovšem oficiálně byly případy spojovány s novými podmínkami, tedy především s obchodem s drogami. V tomto ohledu byl příhodnou ilustrací mediálně velmi známý případ osmadvacetiletého blogera Khaleda Saida, který byl dvěma policisty za bílého dne vyvečen z internetové kavárny v Alexandrii a přímo na ulici brutálně ubit k smrti. Pravděpodobně díky rozhořčeným protestům doma a pozornosti, kterou případ vyvolal v zahraničí, byli policisté postaveni před soud za nadměrné užití síly. Obhajoba se mimo jiné odvolávala na to, že Said měl v držení balíček drog, který se měl ve strachu před policisty pokusit spolknout a zemřel na zadušení.²³⁸ Na nedotknutelnost policie, kterou jsme zmiňovali dříve, ukazuje i fakt, že velící důstojník obou policistů nebyl nikdy souzen.²³⁹ Případ Khaleda Saida je považován za jednu z událostí, které spustily revoluci, protože jeho smrt vyvolala všeobecné rozhořčení a protesty proti policejní

236AMRANI, Issandr. The Emergency Law Needs to Go. In: *The Arabist* [online]. Poslední změna 15.09.2011 02:53. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.arabist.net/blog/2011/9/15/the-emergency-law-needs-to-go.html>

237World Report 2011. In: *Human Rights Watch* [online]. 2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_1.pdf

238Egyptian policemen charged over Khaled Said death. In: *BBC* [online]. Poslední změna 01.07.2010 12:18. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/10476720>

239World Report 2011. In: *Human Rights Watch* [online]. 2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_1.pdf

brutalitě. Plakáty s portrétem Saida jsme mohli často vídat v rukou demonstrantů na náměstí Tahrír.²⁴⁰

Co konkrétně tedy výjimečný stav režimu umožňoval? Všeobecně řečeno, dovoľoval jednat bez ohledu na ústavu. Existovaly zvláštní soudy pro výjimečný stav, které vytvářely alternativní soudní systém v zemi, který byl naprosto izolovaný a člověk odsouzený těmito soudy neměl možnost odvolání. Výjimečný stav také umožňoval stavění civilistů před vojenské soudy, které fungovaly prakticky stejně jako ty pro výjimečný stav.²⁴¹ Bylo možné zatýkat a neomezeně zadržovat občany, aniž by byli postaveni před soud nebo by proti nim byla vznesena obvinění. *„Můj otec i bratr byli zatčeni v červnu 2010, na demonstraci. Byli drženi 8 hodin vzadu v policejním nákladáku. Nikdy nebyli z ničeho obviněni nebo přivedeni k žalobci. Nebylo jim ani dovoleno kontaktovat právníka nebo rodinné příslušníky. Stávalo se to často a pořád se to stává, i když je to teď oficiálně ilegální. To ovšem nebrání policii v tom, aby to dál dělala.“*²⁴² popsala mi své zkušenosti se svévolným zadržováním osob Alya el-Hosseiny, která pochází z rodiny s velkým povědomím o politice, jak sama říká. Tato praxe byla hojně využívána hlavně k potlačování MB. Výjimečný stav umožňoval zatýkat kandidáty MB v období voleb ve velkém a zadržovat je na dobu nezbytně nutnou k jejich praktickému vyřazení z voleb. Po skončení voleb byli většinou propouštěni. To, že ve

240Khaled Said: The face that launched the revolution. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 06.06.2012. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/43995/Egypt/0/Khaled-Said-The-face-that-launched-a-revolution.aspx>

241IBRAHIM, Amirah. More civilians appear before military courts. In: *Al-Ahram Weekly* [online]. Poslední změna 18.-24.08.2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://weekly.ahram.org.eg/2011/1061/eg3.htm>

242Téma: Dojmy z Mubárákovy policie.

Rozhovor s Alyou EL HOSSEINY, občankou EAR, Káhira. Via Facebook. 15.2.2013. Přepis rozhovoru dostupný na požádání od autora práce.

vazbě docházelo k mučení a policejní zvučí už je čistě lidskoprávní otázka.²⁴³ Mezi lety 2000 a 2009 jen egyptská lidskoprávní organizace EOHR zaznamenala 125 úmrtí v důsledku mučení ve vazbě.²⁴⁴

Výjimečný stav dával také ministerstvu vnitra další významné pravomoci k zasahování do základních lidských práv, například omezovat svobodu osob co se týče setkávání, pohybu a pobytu, omezovat svobodu cestovat na určitá místa nebo v určitý čas. Umožňoval také inspekce osob či majetku bez potřeby ohlížet se na právní systém nebo nutit osoby ke spolupráci.²⁴⁵ Omezování svobody shromažďování, které výjimečný stav státu umožňoval, se projevovalo hlavně skrze rozhánění a zatýkání na demonstracích. V dubnu 2010 byla například rozehnána demonstrace pořádaná hnutím Mládež 6. dubna. Více než 100 demonstrantů bylo zatčeno, jen 33 bylo postaveno před státního žalobce a obžalováno z účasti na demonstraci za účelem svržení režimu. Později byli propuštěni. Další podobné zásahy proběhly během demonstrací v Alexandrii po smrti Khaleda Saída.²⁴⁶

Udržování výjimečného stavu tedy poskytovalo režimu řadu možností k potlačování opozice aniž by se musel zodpovídat z protiprávního jednání. Ačkoli toho však režim často využíval,

243Viz STORK, Joe. Egypt: Repeal Emergency Law, Abolish Emergency State Security Court. In: *Human Rights Watch* [online]. 28.08.2003. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2003/08/27/egypt-repeal-emergency-law-abolish-emergency-state-security-court>

244The Situation of Human Rights in Egypt 2009: Introduction, summary and recommendations. In: *The Egyptian Organisation for Human Rights* [online]. Poslední změna 14.07.2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://en.eohr.org/2010/07/14/the-situation-of-human-rights-in-egypt-2009-introduction-summary-and-recommendations/>

245AMRANI, Issandr. The Emergency Law Needs to Go. In: *The Arabist* [online]. Poslední změna 15.09.2011 02:53. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.arabist.net/blog/2011/9/15/the-emergency-law-needs-to-go.html>

246World Report 2011. In: *Human Rights Watch* [online]. 2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_1.pdf

neznamenal to, že se neuchyloval i k akcím, které vybočovaly i z rámce vymezeného výjimečným stavem.

4.2 Jiné praktiky v potlačování opozice

Výjimečný stav poskytoval formální ospravedlnění řadě akcí a opatření, která zasahovala do základních lidských práv a svobod, nicméně stále určoval rámec, hranice takových opatření a také podmínky, za jakých bylo možno je provést. Egyptské bezpečnostní složky se ve svých persekucích proti opozici neomezovaly pouze na činnost v rámci výjimečného stavu, ale překračovaly jeho hranice a jednaly i naprosto mimo meze jakýchkoli zákonů. Zmíníme nyní několik dalších aspektů potlačování opozice, které stojí mimo přímý vliv výjimečného stavu.

4.2.1 Svévolné zatýkání a zadržování

EOHR zaznamenala mezi lety 2001 a 2009 202 případů, kdy byli egyptští občané zatčeni nebo zatčeni a drženi ve vazbě bez jakéhokoli zdůvodnění.²⁴⁷ Rozdíl mezi zatčením v rámci pravomocí daných výjimečným stavem a svévolným zajetím je velmi jemný a v praxi je dán tím, že osoba zatčená v rámci výjimečného stavu je seznámena s důvody svého zatčení, tedy s podezřením z nedovolené činnosti. Její zatčení není tajeno. Svévolně zatčená osoba naproti tomu není seznámena s důvody svého zatčení, není známa žádná její aktivita, která by takové důvody poskytla, není proti ní vznesena obžaloba a často není její zatčení oznámeno.²⁴⁸ K případům svévolného zatčení docházelo často v rámci akcí zaštitěných vyjímčným stavem, kdy byli hromadně zatýkáni

247The Situation of Human Rights in Egypt 2009: Introduction, summary and recommendations. In: *The Egyptian Organisation for Human Rights* [online]. Poslední změna 14.07.2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://en.eohr.org/2010/07/14/the-situation-of-human-rights-in-egypt-2009-introduction-summary-and-recommendations/>

248World Report 2011. In: *Human Rights Watch* [online]. 2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_1.pdf

demonstranti a jen proti části z nich byla vznesena obvinění, jiní byli znovu propuštěni. Také případy kolektivního trestání skupin osob, kdy docházelo k náhodnému zatýkání v reakci na čin jednotlivce či části skupiny, můžeme označit za svévolné zatýkání. Lze říci, že prakticky každé masové zatýkání v Egyptě zahrnovalo případy svévolného zatčení.²⁴⁹

Svévolné zatčení někdy vyústilo v nucené zmizení osoby.

4.2.2 Nucená zmizení osob

Fenomén nuceného zmizení, tedy stavu, kdy je osoba tajně unesena, zatčena či držena na neznámém místě státem nebo jiným aktérem s posvěcením státu, načež stát odmítne připustit, že je za osud této osoby zodpovědný a oznámit její stav, to vše za účelem postavit tuto osobu mimo dosah právní ochrany, byl v Mubárákově Egyptě poměrně běžným.²⁵⁰ Tento fenomén nacházel oporu v egyptském právním systému, který jej nijak nedefinoval a nekriminalizoval ho. Mezi lety 1992 a 2009 evidovala EOHR na 73 případech nuceného zmizení, z nichž 56 bylo v roce 2010 stále pohřešovaných.²⁵¹

Jeden konkrétní případ může ilustrovat situaci. V roce 2009 byl zatčen 23 letý student Mohamed Tork. Na jeho případ upozorňuje ve své výroční zprávě na začátku roku 2011 HRW. V době kdy byl report vydán,

²⁴⁹Viz Mass Arrests of Street Children in Egypt. 2003. In: *Human Rights Watch* [online].

Poslední změna 20.02.2003. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.hrw.org/news/2003/02/19/mass-arrests-street-children-egypt>

²⁵⁰HENCKAERTS, Jean-Marie, DOSWALD-BECK, Louise. *Customary International*

Humanitarian Law Volume 1: Rules. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 1-676.

ISBN 0521005280. S. 342.

²⁵¹The Situation of Human Rights in Egypt 2009: Introduction, summary and recommendations.

In: *The Egyptian Organisation for Human Rights* [online]. Poslední změna 14.07.2010. [cit.

20.2.2013]. Dostupné z: <http://en.eohr.org/2010/07/14/the-situation-of-human-rights-in-egypt-2009-introduction-summary-and-recommendations/>

nebyl osud ani stav studenta znám a dotazy a stížnosti jeho rodiny směřované na ministerstvo vnitra a státního žalobce zůstávaly bez odezvy.^{252 253}

4.2.3 Mučení a špatné zacházení ve vazbě

Během zatýkání, ve vazbě i ve vězení docházelo běžně k brutálnímu zacházení se zatčenými a k mučení. HRW zaznamenala několik případů každý rok.

V roce 2009 to byl například případ muže, kterého při zatýkání dva policisté shodili z balkonu ze čtvrtého poschodí poté, co požádal, aby mu ukázali zatykač. Později toho roku došlo v Alexandrii k zatčení mentálně postiženého chlapce, který byl následně na policejní stanici brutálně zbit. Utržil frakturu lebky.²⁵⁴ Velmi známý případ Khaleda Saida, který jsem již zmiňoval, byl roku 2010 následován další smrtí mladého alexandrijského blogera. Devatenáctiletý Ahmed Shaaban byl hostem na svatbě sestry svého přítele. Během zpáteční cesty byl se svými kamarády zastaven na policejním checkpointu a následně zadržen a převezen na policejní stanici Sidi Gabr. Tam byl umučen k smrti a jeho tělo bylo 4 dny po zatčení pohozeno do zavlážovacího kanálu Mahmoudia. Policie odmítla jakékoli pochybení a tvrdila, že mladík spáchal sebevraždu.^{255 256}

252World Report 2011. In: *Human Rights Watch* [online]. 2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z:

http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_1.pdf

253Viz Egypt: Disclose Fate of „Disappeared“ Student. 2010. In: *Human Rights Watch* [online].

Poslední změna 03.09.2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.hrw.org/news/2010/09/03/egypt-disclose-fate-disappeared-student>

254World Report 2010. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 5.3.2013]. Dostupné z:

http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_0.pdf

255HILL, Evan. Egypt police blamed for death. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna

16.11.2010 07:47. [cit. 5.3.2013]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/11/2010111516111485865.html>

Ve vazbě a vězeních byly oběti vystavovány mnoha formám mučení. Zpráva Basmy Abdel Aziz zveřejněná mimo jiné egyptským centrem *El Nadeem*, které se zabývá rehabilitací obětí násilí a mučení, poskytuje výčet různých druhů mučení užívaných egyptskou policií. Jsou mezi nimi bití, kterým je často provázeno již zatýkání a které je první na řadě po příchodu do vazby. Jsou případy úmrtí v důsledku bití do varlat, či potratů v případě žen. Dalšími metodami užívanými na policejních stanicích a ve věznicích jsou například zavěšování za ruce spoutané za zády, někdy s pomocí závaží zavěšených za nohy či tělo, stříkání ledové vody na nahé oběti, někdy přikládání ledu, sexuální zneužívání a znásilnění, většinou prostřednictvím pomůcek, někdy i opravdové znásilnění, topení ve vodě, elektrické šoky, noření rukou do vařící vody, někdy až s následkem svlečení ruky z kůže, pálení například cigaretami, lámání kostí. Nesmíme zapomínat na mnoho způsobů psychického mučení jako je páska přes oči, ponižování, výhrůžky týkající se rodiny oběti, nucení sledovat mučení jiné oběti a podobně.²⁵⁷

Je třeba si uvědomit, že mučení provozované ve vazbě a ve vězení, bylo užíváno jako prostředek k zastrašování politické opozice a že politický disent byl jednou z největších skupin lidí vystavovaných tomuto násilí. Představa o tom, co konkrétně mohlo hrozit oponentům režimu, nám může přiblížit, jaký risk politická opozice podstupovala, pokud se veřejně projevovala.

Mediálně známý případ Khaleda Saida byl exemplárním příkladem brutálního chování policie a jeho beztrestnosti a vyvolal bouři nevole a protestů. Obličej mladíka byl jedním ze symbolů revoluce a heslo: „*Všichni jsme Khaled Said!*“, které bylo nejprve názvem facebookové

256Egyptian Authorities Must Ensure New Death in Custody Case Is Fully Investigated. In: *Amnesty International* [online]. Poslední změna 16.11.2010. [cit. 5.3.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/egyptian-authorities-must-ensure-new-death-custody-case-fully-investigated-2010-11->

257ABDEL AZIZ, Basma. Torture in Egypt. In: *Al Nadeem* [online]. 2007. [cit. 6.3.2013]. Dostupné z: https://alnadeem.org/files/torture_in_egypt_0.pdf

skupiny, vystihovalo míru dopadu takového chování policie na celou společnost a rozhořčení, které Saidova smrt vyvolala především v egyptské mladé generaci.²⁵⁸

4.3 Zhodnocení

Jak již bylo řečeno, režimní represe vůči jakékoli opozici či skupině stojící mimo systém^{259 260} zasahovaly velkou část společnosti. Prostředky útlaku zmíněné výše byly využívány k potlačování mnoha základních lidských práv a svobod, například práva na život, práva na svobodu a osobní bezpečnost, svobody shromažďování, projevu, pohybu atd. V posledních letech trvání Mubárakova režimu se podmínky zhoršovaly a docházelo například k výraznějšímu potlačování svobodného tisku a novým terčem persekucí se stala generace mladých bloggerů. Tito lidé, kteří projevovali svůj názor na egyptský režim a jeho chování z internetových kaváren, se stali novou hrozbou, znamením politizace mladé generace a potenciálním nebezpečím pro režim.²⁶¹ Oběti z jejich řad dláždí poslední léta cesty k revoluci a jméno toho nejznámějšího z nich, Khaleda Saida, se stalo jedním z jejích symbolů.

Obtěžování, zastrašování, zatýkání a unášení novinářů a jiné způsoby potlačování médií byly rutinou.²⁶² Politické prostředí v Egyptě se mezi lety 2005 a 2010 stalo ještě nesvobodnějším než dříve a spolu s

258We Are All Khaled Said. In: *Facebook* [online]. Poslední změna 15.02.2013. [cit. 6.3.2013].
Dostupné z: <http://www.facebook.com/elshaheed.co.uk>

259Viz Mass Arrests of Street Children in Egypt. 2003. In: *Human Rights Watch* [online].
Poslední změna 20.02.2003. [cit. 10.3.2013]. Dostupné z:
<http://www.hrw.org/news/2003/02/19/mass-arrests-street-children-egypt>

260ABDEL AZIZ, Basma. Torture in Egypt. In: *Al Nadeem* [online]. 2007. [cit. 10.3.2013].
Dostupné z: https://alnadeem.org/files/torture_in_egypt_0.pdf

261Viz WISE, Lindsay. Why Egypt Is Cracking Down on Bloggers. In: *Time* [online]. Poslední změna 01.06.2006. [cit. 10.3.2013]. Dostupné z:
<http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1199896,00.html>

pohřbenými nadějemi, které vzbudily překvapivé parlamentní volby 2005 spolu s prvními rezidentskými volbami stejného roku, vytvořilo živnou půdu pro revoluční tendence. Akce režimu překročily hranice nehoráznosti a vyburcovaly opozici k aktivitě. V této kapitole jsem popsal nástroje a způsoby potlačování disentu a uvedl některé příklady tak, abychom si dokázali lépe vykreslit, jakou náladu ve společnosti toto chování režimu vytvářelo.

5 PROBLEMATIKA NÁSTUPNICTVÍ

V období po roce 2000 se začala v Egyptské politice dostávat do popředí nová otázka. Co se bude dít, až stát a stranu nepovede Husní Mubárák? Prezident stárnul. V roce 2000 mu bylo již přes 70 let a začaly se projevovat první zdravotní problémy. Roku 2003 prezident zkolaboval přímo během své řeči v parlamentu a ačkoli byl tento incident označen za následek nedoléčené chřipky, vyvolal spekulace o Mubárákově zdravotním stavu.²⁶³ V roce 2009 zasáhla prezidenta velká osobní tragédie, když náhle zemřel jeho dvanáctiletý vnuk Muhammad, nejstarší dítě prezidentova staršího syna Alaa.²⁶⁴ Malý Muhammad byl podle všeho prezidentovi velmi blízkým a Mubáráka jeho smrt viditelně zasáhla.²⁶⁵ Jak se již stalo zvykem ve většině zpráv týkajících se Mubárákova zdraví, dokonce i ve zprávách pojednávajících o smrti prezidentova příbuzného se objevil odstaveček spekulující o přípravách Gamálova nástupnictví. Situace se opakovala v roce 2010, kdy prezident podstoupil podle oficiálních informací pouze banální operaci žlučníku během své návštěvy Německa.²⁶⁶

Sám Husní Mubárák nikdy nejmenoval viceprezidenta, jako prvního jsme se měli dočkat až Omara Sulaimana a to na samém sklonku Mubárákovy vlády v roce 2011.²⁶⁷ Podnětem k prvním spekulacím o

²⁶³Mubarak taken ill in parliament. In: *BBC* [online]. Poslední změna 19.11.2003 12:37. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3283435.stm

²⁶⁴Egyptian president Mubarak's grandson dies. In: *BBC* [online]. Poslední změna 19.05.2009 11:26. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8057173.stm>

²⁶⁵*Rodina* [The Family], pozn. 3.

²⁶⁶ABOU EL MAGD, Nadia. Mubarak surgery successful. In: *The National* [online]. Poslední změna 07.03.2010. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://www.thenational.ae/news/world/mubarak-surgery-successful>

²⁶⁷Omar Suleiman appointed vice president of Egypt. In: *Al Arabiya* [online]. Poslední změna 29.01.2011 19:52. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

možné nástupnictví byl vstup Mubárakova syna Gamála do politiky v roce 2000, v době, kdy na syrském prezidentském křesle nahradil Bašár Asad svého otce Háfize.²⁶⁸ Od této chvíle se začalo usuzovat, že je Gamál Mubárak připravován na převzetí otcova křesla, pokud by se tak měl prezident někdy rozhodnout.

Role Gamála Mubáraka v egyptské politice po roce 2000 a zejména pak v posledních pěti letech existence režimu měla vliv především na dvě témata relevantní vzhledem k mé práci. Prvním je politika uplatňovaná vládní NDP. Gamál Mubárak byl v roce 2002 na stranickém kongresu NDP jmenován předsedou velmi důležitého stranického *Sekretariátu pro politické záležitosti*.²⁶⁹ Do budoucna měla tato komise být zodpovědná za definování a uplatňování stranické a potažmo vládní politiky.²⁷⁰ Během let prosazoval Gamál Mubárak v NDP řadu osobností z ekonomického sektoru, s nimiž byl v minulosti spojován, a tyto osobnosti obsadily některé významné posty v NDP i ve vládě.²⁷¹ Dá se tedy říci, že to byl Gamál Mubárak a jeho „mladá garda“ v NDP, kdo určoval směr vládní politiky posledních let a kdo je tedy zodpovědný za rozhodnutí vedoucí ke zhroucení dlouho udržovaného statusu quo a tedy revoluci v roce 2011.²⁷²

<http://www.alarabiya.net/articles/2011/01/29/135473.html>

268ARAFAT, pozn. 78, s. 185

269ESSAM EL-DIN, Gamal. Timeline: Gamal Mubarak. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 14.04.2011. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/9991/Egypt/Timeline-Gamal-Mubarak.aspx>

270ZAHID, pozn. 57, s. 131

271Viz BISHARA, Dina. Elections Monitor: The controversial Ahmed Ezz. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 14.12.2010 14:13. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

<http://www.egyptindependent.com/news/elections-monitor-controversial-ahmed-ezz>

272ESSAM EL-DIN, Gamal. How Gamal brought the whole Mubarak house down. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 15.04.2011. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/9988/Egypt/Politics-/How-Gamal-brought-the-whole-Mubarak-house-down.aspx>

Druhým tématem, týkajícím se Gamála Mubáraka a jeho mocenského posilování, je vliv jeho politického růstu na veřejné mínění. Jednoduše řečeno, jeho politický růst vyvolal nejen v Egyptě podezření z plánování následnictví rodiny Mubáraků na egyptském prezidentském křesle a následně také odpor proti takovému procesu.²⁷³ „Špatná nálada“ v egyptském politickém životě měla jen málo světla na konci tunelu, a jedním ze zdrojů tohoto pomyslného světla byla naděje, že po smrti Husního Mubáraka dojde ke změně. Shodnout se na tom, jakého druhu taková změna mohla být, to už je další záležitost. Egyptská opozice byla složena z řady nesourodých stran a organizací s různými představami o ideální podobě státu po Mubárakovi. Do málokteré z těchto představ však zapadalo vytvoření rodinné dynastie Mubáraků. Takové řešení neslibovalo onu toužebně vyhlíženou změnu. Gamál Mubarak a jeho předpokládané nástupnictví tvořilo jeden z nejviditelnějších projevů nesvobody a totalitarismu režimu a vyvolávalo pocit předem rozhodnuté egyptské budoucnosti.²⁷⁴ Pocit beznaděje co se týče možnosti opoziční participace na vládě a pocit bezmocnosti co se týče participace veřejnosti na politice, to vše bylo ztělesňováno mimo jiné nástupnictvím Gamála Mubáraka.

Je však třeba poznamenat, že spekulace o jeho nástupnictví byly opravdu jen spekulacemi. Své úmysly prezident Mubarak nikdy nezveřejnil a sám Gamál se k tomuto tématu v roce 2010 vyjádřil takto: *„Přestože si to mnoho lidí myslí, nechovám žádné osobní ambice (stát se prezidentem). Chci roli, skrze níž budu schopen pomoci připravit stranu a stát ke změně. A chci pomoci stranickému kandidátovi takový program implementovat.“*²⁷⁵ Přestože bylo napsáno mnoho článků spekulujících, zda je nástupnictví Gamála Mubáraka opravdu reálné, probírajících

273Viz Mubarak Plans to Get His Son, Gamal, Appointed President. In: *Ikhwan Web* [online].

Poslední změna 29.05.2007 13:01. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

<http://ikhwanmisr.net/article.php?id=733>

274Viz McINERNEY, Stephen. Egyptian Democracy Doesn't Need Gamal Mubarak. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 07.10.2010 00:26. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

<http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=26669>

všechna pro a proti, věnujících se výhodám či nevýhodám takového nástupnictví pro Egypt, či zpochybňujících opodstatněnost těchto spekulací, samotný fakt, že k nim docházelo, svědčí o tom, jakou roli toto téma hrálo a jak silný mělo na politické povědomí v Egyptě vliv.²⁷⁶

5.1 Politický růst Gamála Mubáraka

Gamál Mubarak absolvoval v roce 1985 na katedře obchodní administrativy *Americké univerzity v Káhiře* (AUC).²⁷⁷ Do roku 1995 pak pracoval pro pobočky *Bank of America* nejprve v Káhiře a poté v Londýně. Po svém návratu do Egypta nějakou dobu působil v soukromé sféře, založil vlastní investiční společnost a poté se angažoval v některých státních ekonomických radách. Jeho zkušenosti a praxe mu propůjčovaly aureolu ekonomického experta, který bude schopen oživit a reformovat umdlévající egyptskou ekonomiku. Vystupoval jako ten, kdo přinese čerstvý vítr do zkostnatělé politiky ve straně a vyvede zemi z ekonomické stagnace, a též režimem byl prezentován jako liberál a reformista.^{278 279} Našel oporu v mladší generaci egyptských podnikatelů, kteří se později objevili po jeho boku ve významných stranických i státních postech.

Po roce 2000 proběhla ve vládě vlna korupčních skandálů, která připravila o místo některé vysoce postavené členy vlády. Prezident nechal

²⁷⁵Gamal Mubarak seeks change. In: *UPI* [online]. Poslední změna 14.11.2010 08:01. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://www.upi.com/Top_News/World-News/2010/11/14/Gamal-Mubarak-seeks-change/UPI-73661289739690/

²⁷⁶Viz ELMASRY, Amin. The Myth of Gamal Mubarak. In: *Amin Elmasry* [online]. Poslední změna 27.6.2010. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z: <http://aminelmasry.wordpress.com/2010/06/27/the-myth-of-gamal-mubarak/>

²⁷⁷ESSAM EL-DIN, Gamal. Timeline: Gamal Mubarak. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 14.04.2011. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/9991/Egypt/Timeline-Gamal-Mubarak.aspx>

²⁷⁸ZAHID, pozn. 57, s. 130

²⁷⁹ARAFAT, pozn. 78, s. 186

pod dojmem těchto událostí sestavit komisi, která byla pověřena vytvořením plánů k reformování NDP. Z této komise byl roku 2002 de facto vytvořen Sekretariát pro politické záležitosti, jemuž Gamál Mubárak předsedal.^{280 281} V této radě se prezidentův syn obklopil svými známými z podnikatelské sféry a vytvořili tak zájmový okruh v rámci NDP, označovaný také jako „mladá garda“. Někteří dlouholetí straníci za Gamálův nástup zaplatili svými pozicemi a egyptským tiskem začala být strana dělena na „starou gardu“ a „obchodní magnáty“ (okruh Gamála Mubáraka).²⁸² Gamálovo časté veřejné vystupování a jeho výzvy k reformě strany a především ke vstupu mladých tváří do NDP, to vše budilo dojem střídání generací ve vedení. Pravděpodobně i to vyvolávalo spekulace o Gamálově plánovaném nástupnictví.²⁸³ V roce 2004 byl egyptským premiérem jmenován blízký spolupracovník Gamála Ahmed Nazif a i řada z ministrů jeho kabinetu pocházela z Gamálova mocenského okruhu.²⁸⁴ Roku 2006 byl prezidentův syn jmenován jedním ze zástupců generálního tajemníka strany a jeho blízký spolupracovník, ocelářský magnát Ahmed Ezz, na vlivný post tajemníka pro organizační záležitosti v NDP. V roce 2007 se pak Gamál podílel na vypracování

280ZAHID, pozn. 57, s. 132

281ESSAM EL-DIN, Gamal. Timeline: Gamal Mubarak. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 14.04.2011. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z:
<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/9991/Egypt/Timeline-Gamal-Mubarak.aspx>

282Viz ESSAM EL-DIN, Gamal. NDP's old guard and business tycoons sweep first round of the poll. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 30.11.2010. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z:
<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/878/Egypt/Politics-/NDPs-old-guard-and-business-tycoons-sweep-first-ro.aspx>

283ZAHID, pozn. 57, s. 132-133

284ARAFAT, pozn. 78, s. 187

kontroverzních ústavních novel, které v praxi umožňovaly nástupnictví.²⁸⁵

286

Ačkoli bylo tedy plánování nástupnictví oběma zainteresovanými osobnostmi, otcem i synem, opakovaně popíráno,²⁸⁷ vše nasvědčovalo tomu, že se Gamál Mubáarak připravuje zaujmout významné vůdčí postavení v rámci režimu.

5.2 Nástupnictví a opozice

Proces uplatňování politiky nástupnictví se stal velmi diskutovaným tématem v Egyptě hlavně v posledních šesti letech před revolucí. Většina autorů věnujících se tomuto tématu se shoduje v tom, že všechny akce vlády nasvědčovaly tomu, že nástup Gamála Mubáraka byl opravdu jejich cílem. To neuniklo pozornosti opozice ani veřejnosti. Politická opozice a také většina veřejného mínění se postavila proti tomuto procesu v rozhodné, ne však zcela konzistentní opozici.^{288 289} Zásadním argumentem bylo prosté tvrzení, že samotná podstata dědění moci je nedemokratická a v principu odporuje výzvám k politické změně vedoucí k demokratizaci země, které byly společné pro většinu opozičního spektra.

Výrazný odpor proti politice nástupnictví se objevil po prezidentských volbách v roce 2005, které vzbudily nový zájem a otázky ohledně příštího prezidenta a procesu, jakým bude do funkce zvolen. Nejvýznamnějším kritikem tohoto režimního záměru bylo v tomto období hnutí Kefája, které bylo přímo založeno na odporu proti pokračování vlády

²⁸⁵ESSAM EL-DIN, Gamal. Timeline: Gamal Mubarak. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 14.04.2011. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z:

<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/9991/Egypt/Timeline-Gamal-Mubarak.aspx>

²⁸⁶ARAFAT, pozn. 78, s. 186-187

²⁸⁷ARAFAT, pozn. 78, s. 185

²⁸⁸ZAHID, pozn. 57, s. 145

²⁸⁹ARAFAT, pozn. 78, s. 197

prezidenta Mubáraka a proti nástupnictví jeho syna Gamála. Tyto jevy představovaly pro hnutí Kefája již zmíněné bránění demokratizaci, která byla jeho finálním požadavkem.²⁹⁰ Hnutí Kefája pod svou záštitou sdružovalo opozici z celého politického spektra a opakovaně spolupracovalo s MB. Samotné MB se s Kefájou v odporu vůči nástupnictví shodovalo. Také levicové opoziční strany, nejvýrazněji například *Násiristická strana*, se hlasitě vyslovovaly proti představě Gamála v egyptském prezidentském křesle.²⁹¹

S blížícími se volbami roku 2010 a 2011 se v rámci opoziční kritiky a předvolební kampaně tento problém začal zmiňovat stále častěji. Opozice vydávala prohlášení a výzvy k podniknutí kroků k zamezení procesu nástupnictví. Tak tomu například učinila strana *Demokratická fronta* v roce 2009²⁹² a další strany, například Al-Wafd v roce 2010.²⁹³ Před volbami docházelo častěji k demonstracím a jedním z témat, na něž upozorňovaly, bylo právě Gamálovo předpokládané dědictví.²⁹⁴ Po zveřejnění skandálních výsledků parlamentních voleb 2010 vypukly další a masovější demonstrace a jedním z požadavků demonstrantů bylo právě zabránit nástupnictví Gamála Mubáraka.

290SHOURBAGY, Manar. The Egyptian Movement for Change – Kefaya: Redefining Politics in Egypt. In: *Public Culture* [online]. Ročník 19, číslo 1. 2007. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z: <http://publicculture.org/articles/view/19/1/the-egyptian-movement-for-change-kefaya-redefin/>

291ARAFAT, pozn. 78, s. 197

292ALI EDDIN, Mohamed. El-Gabha Party calls for action against power inheritance in Egypt. In: *DEMOTIX* [online]. Poslední změna 19.10.2009. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z: <http://www.demotix.com/news/162599/el-gabha-party-calls-action-against-power-inheritance-egypt#media-162589>

293EL HARIRI, Abdel Rahman Hussein Shorouk. Al-Wafd party outlines position against inheritance of power, call for free election. In: *Masress* [online]. Poslední změna 09.08.2010. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z: <http://www.masress.com/en/dailynews/121958>

294ABDEL-HAMID, Hoda. Egyptians reject inheritance of power. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 22.09.2010 13:14. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z: <http://blogs.aljazeera.com/blog/middle-east/egyptians-reject-inheritance-power>

5.3 Zhodnocení

Dnes již nelze potvrdit, zda bylo opravdu záměrem režimu dosadit Gamála Mubáraka na otcovo křeslo. Prezidentské volby v roce 2012 se již neodehrály pod taktovkou režimu. Nehledě na režimní záměr je však jisté, že prezidentův mladší syn měl, a v budoucnu nadále měl mít významnou mocenskou pozici v zemi. Po svém otci možná reálně tu nejevýznamnější. Ze své pozice předsedy Komise pro politické záležitosti NDP vytvářel politiku strany a strana poté vytvářela politiku státu. Po roce 2004 se pak Gamál mohl opřít o své sympatizanty na významných postech ve vládě a ovlivňovat tak chod státu ještě výrazněji.

Nelze říci, zda byla politika označovaná jako politika následnictví skutečně vedená za účelem nástupu Mubárakova syna do prezidentského úřadu, ale fenomén, který je tak označován, opravdu existoval a vévodil egyptské politice především v posledních několika letech před revolucí. I kdyby byly všechny zmínky a podezření z příprav následnictví pouhými fámami, jejich rozšíření a jejich popularita významně ovlivňovala politické prostředí v zemi. Bývalý Mubárakův ministr zahraničí, Ahmed Aboul Gheit, se v rozhovoru pro satelitní televizi *Al-Qahira Al-Youm* zmínil o vidině Gamálova následnictví jako jedné z hlavních příčin vypuknutí Revoluce 25. ledna. Bývalý ministr označil pravomoci, kterými Gamál za vlády svého otce disponoval, za děsivé.²⁹⁵

Ze zmíněných faktů vyvozují tvrzení, že v poslední dekádě trvání Mubárakova režimu došlo v důsledku tendence nazývané „politika následnictví“ ke změnám ve struktuře vládní strany NDP, které se projevovaly nástupem Gamála Mubáraka a jeho spolupracovníků z podnikatelské sféry k moci. Stranická a vládní politika posledních let před revolucí pak byla silně ovlivněna právě tímto mocenským okruhem.

²⁹⁵Power inheritance was a main reason for Mubarak's ouster, ex-FM says. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 20.06.2011 11:37. [cit. 2.4.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/power-inheritance-was-main-reason-mubarak%E2%80%99s-ouster-ex-fm-says>

Události z roku 2011 se tak dají označit mimo jiné za důsledek jeho akcí a odporu veřejnosti vůči nim a vůči představě tohoto mocenského okruhu oficiálně ovládajícího Egypt po skončení vlády Husního Mubáraka.

6 ZÁVĚR

Ve své práci jsem analyzoval několik jevů spojených s egyptskou politickou realitou konce období vlády prezidenta Muhammada Husního Mubáraka. Analýzou těchto jevů, které jsem hledal především v období mezi lety 2005 a 2010, jsem se snažil identifikovat příčiny, které vedly k revolučním událostem roku 2011.

Jako první jsem zkoumal fenomén voleb v totalitním Mubárakově režimu. Analyzoval jsem troje, vzhledem k tématu nejdůležitější volby a sice volby prezidentské z roku 2005, a volby parlamentní z let 2005 a 2010. Výsledkem této analýzy je mé tvrzení, že průběh a výsledky těchto voleb jsou jednou z nejdůležitějších příčin vypuknutí revoluce z roku 2011.

Prezidentské volby roku 2005 byly prvními prezidentskými volbami s více kandidáty od vzniku egyptské republiky. Byly považovány za známku určitých ústupků režimu opozici a za naději k další demokratizaci země. Zároveň bylo uspořádání těchto voleb pro opozici a pro občanskou společnost podnětem k větší aktivitě. Jejich uspořádání bylo považováno za výsledek opozičního nátlaku, a ačkoli volby proběhly v souladu s očekáváním zcela pod kontrolou režimu, samotné jejich uspořádání bylo povzbudivé. Zároveň tyto volby umožnily Mubárakovým protikandidátům v rámci jejich kampaní veřejně kritizovat režim a upozorňovat na jeho nedostatky. Volby zvýšily zájem veřejnosti o prezidentský úřad a o to, kdo tento post zaujme po Husním Mubárakovi. Na intenzitě tak nabrala diskuze o problematice následnictví, kterou samotnou považují za jednu z dalších příčin revoluce 2011. Zároveň pořádání prezidentských voleb zvýšilo důležitost přikládanou volbám parlamentním, protože možnost nasadit kandidáta do příštích prezidentských voleb plánovaných na rok 2011 byla mimo jiné podmíněna podílem strany na křeslech v parlamentu.

Parlamentní volby roku 2005 probíhaly velmi překvapivě a jejich výsledky byly dalším velkým povzbuzením pro politickou opozici v zemi. Muslimské bratrstvo získalo nečekaně velké množství křesel, ačkoli byla pozdější kola voleb podrobena tvrdým režimním zásahům. Není jisté do jaké míry byly tyto volby pod kontrolou režimu, jisté však je, že jejich výsledek byl velice povzbudivým nejen pro Muslimské bratrstvo, ale i pro sekulární opozici, která s ním začala navazovat užší spolupráci. Po těchto volbách Muslimské bratrstvo potvrdilo své postavení hlavní politické opozice v zemi. Získávalo popularitu mezi veřejností a stalo se partnerem pro sekulární opoziční strany. Hlavním výsledkem parlamentních voleb 2005 tak, podle mého názoru, byla naděje na další pozitivní vývoj v demokratizaci země. Tato atmosféra naděje a odhodlání pokračovat v nastoupeném směru byla smetena skandálními volbami roku 2010, kdy opozice zaznamenala nicotné zisky. Například Muslimské bratrstvo, které před volbami drželo 20 % parlamentu, nyní zůstalo bez jediného křesla. To způsobilo šok a hněv, který bezprostředně vyústil v revoluční dění na začátku roku 2011.

V další části práce jsem navázal analýzou způsobů a nástrojů ovlivňování voleb a perzekuce politické opozice, které režim Husního Mubáraka používal. Perzekuce a represe se týkaly velké části společnosti. Docházelo k potlačování jakéhokoli pokusu o opozici a na veřejnost pronikly některé skandální případy režimní zvěle. Útlak uplatňovaný Mubárakovým státním aparátem v kombinaci s beznadějnými vyhlídkami na úspěch opozice v rámci existujícího režimu považuji za jednu z hlavních příčin revolučního dění z roku 2011. Chování režimu se během posledních let jeho trvání přiosťrovalo a vytvářelo tak živnou půdu pro radikální myšlení a nespokojenost.

V poslední kapitole jsem analyzoval takzvanou „politiku nástupnictví“ a identifikoval jsem ji jako další z hlavních příčin revoluce. Role Gamála Mubáraka v egyptské politice po roce 2000 a hlavně pak po roce 2005 měla významný vliv na stranickou politiku NDP a vzhledem k

tomu, že NDP měla v Egyptě mocenský monopol, také na vnitřní politiku vlády. Kromě toho, že možnost Gamálova nástupu na otcův prezidentský post vyvolávala zarytý odpor politické opozice i veřejnosti, projevil se jeho vliv a vliv jeho mocenského okruhu na vládní politiku také v nešťastných rozhodnutích a akcích režimu během posledních pěti let jeho existence mimo jiné i na průběhu a výsledcích skandálních voleb roku 2010.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

7.1 Literatura

ABDELRAHMAN, Maha M. *Civil Society Exposed*. New York: Tauris Academic Studies, 2004. s. 1-240. ISBN 1850435812.

ABURISH, Said. *Nasser, the Last Arab*. New York: St. Martin Press, 2004. s. 1- 355. ISBN 0715634216.

ARAFAT, Alaa Al-Din. *The Mubarak Leadership and Future of Democracy in Egypt*. New York: Palgrave Macmillan, 2009. s. 1-269. ISBN 0-230-61558-8.

BLAYDES, Lisa. *Elections and Distributive Politics in Mubarak's Egypt*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. s. 1-278. ISBN 978-1-107-00055-1.

COX, Vicki. *Hosni Mubarak*. New York: Chelsea House, 2007, s. 1-104. ISBN 0-7910-9280-1.

M. W. DALY, ed. *The Cambridge History of Egypt, Vol. 2*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 334-394. ISBN 0 521 47211 3.

EUR, ed. Egypt. In: *The Middle East and North Africa 2003*. London: Taylor & Francis Ltd, 2002. s. 1-1286. ISBN 1857431324.

GAVRYCH, George W. *The 1973 Arab-Israeli War: The Albatross of Decisive Victory*. Fort Leavenworth: Combat Studies Institute, 1996, s. 1-104. ISBN 178039022X.

GROSS, Oren, NÍ ÁOLÁIN, Fionnuala. *Law in Times of Crisis*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. s. 1-481. ISBN 0-511-28500-0.

- HONIG, Bonnie. *Emergency Politics*. New Jersey: Princeton University Press, 2009. s. 1-197. ISBN 978-0-691-14298-2.
- KAMRAVA, Mehran. *The Modern Middle East*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1999. s. 1-497. ISBN 0-520-24149-5.
- KIENLE, Eberhard. *A Grand Delusion: Democracy and Economic Reform in Egypt*. London: I.B.Tauris & Co Ltd, 2001. s. 1-274. ISBN 1-86064-441-4.
- KROPÁČEK, Luboš. *Arabsko-český, česko-arabský slovník*. Praha: SPN, 1998, s. 1-527. ISBN 80-04-26662-2.
- MORRIS, Benny. *1948: The History of the First Arab-Israeli War*. New Haven: Yale University Press, 2008, s. 1-524. ISBN 378-0-300-12696-9.
- Dieter NOHLEN, Michael KRENNERICH, Bernhard THIBAUT, ed. *Elections in Africa: A Data Handbook*. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 329-351. ISBN 0-19-829645-2.
- OREN, Michael B. *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. Oxford: Oxford University Press, 2009. s. 1-446. ISBN 0-19-515174-7.
- Barry RUBIN, ed. *The Muslim Brotherhood*. New York: Palgrave Macmillan, 2010. s. 50-68. ISBN 978-0-230-10069-5.
- ZAHID, Mohammed. *The Muslim Brotherhood and Egypt's Succession Crisis*. London: I.B.Tauris & Co Ltd, 2010, s. 1-199. ISBN 978 1 84511 979 9.

7.2 Zdroje dostupné přes internet

15 MBs released, 36 arrested. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 18.03.2010 20:03. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:

<http://www.egyptindependent.com/news/15-mbs-released-36-arrested>

1981: Egypt's President Sadat assassinated. In: *BBC* [online]. [cit. 4.11.2012]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/6/newsid_2515000/2515841.stm

1981 Year in Review, Anwar Sadat Killed. In: *UPI* [online]. [cit. 4.11.2012].

Dostupné z: http://www.upi.com/Audio/Year_in_Review/Events-of-1981/Anwar-Sadat-Killed/12311754163167-5/

2010 Human Rights Report: Egypt. In: *U.S. Department of State* [online].

08.04.2011. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/nea/154460.htm>

ABDEL AZIZ, Basma. Torture in Egypt. In: *Al Nadeem* [online]. 2007. [cit. 6.3.2013]. Dostupné z:

https://alnadeem.org/files/torture_in_egypt_0.pdf

ABDEL-HAMID, Hoda. Egyptians reject inheritance of power. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 22.09.2010 13:14. [cit. 1.4.2013].

Dostupné z: <http://blogs.aljazeera.com/blog/middle-east/egyptians-reject-inheritance-power>

ABOU EL MAGD, Nadia. Mubarak surgery successful. In: *The National* [online]. Poslední změna 07.03.2010. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:

<http://www.thenational.ae/news/world/mubarak-surgery-successful>

AL-ASWANY, Alaa. Viewpoint: Democracy near despite Egypt election farce. In: *BBC* [online]. Poslední změna 25.12.2010 05:59. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-12073562>

- ALI EDDIN, Mohamed. El-Gabha Party calls for action against power inheritance in Egypt. In: *DEMOTIX* [online]. Poslední změna 19.10.2009. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z: <http://www.demotix.com/news/162599/el-gabha-party-calls-action-against-power-inheritance-egypt#media-162589>
- AMRANI, Issandr. The Emergency Law Needs to Go. In: *The Arabist* [online]. Poslední změna 15.09.2011 02:53. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.arabist.net/blog/2011/9/15/the-emergency-law-needs-to-go.html>
- Assessing the Pre-election Political Environment in Egypt. In: *Project on Middle East Democracy* [online]. 27.11.2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://pomed.org/wordpress/wp-content/uploads/2010/12/pomed-egypt-pre-election-assessment-nov-27-2010.pdf>
- Banned Egypt party Muslim Brotherhood to run in poll. In: *BBC* [online]. Poslední změna 10.10.2010 07:30. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11509354>
- BERNARD-MAUGIRON, Nathalie. The 2007 Constitutional Amendments in Egypt and Their Implications on the Balance of Power. In: *Arab Law Quarterly* [online]. 2008. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: http://recherche-iedes.univ-paris1.fr/IMG/pdf/constitutional_amendments_in_Egypt.pdf
- BISHARA, Dina. Elections Monitor: The controversial Ahmed Ezz. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 14.12.2010 14:13. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/elections-monitor-controversial-ahmed-ezz>
- CARR, Sarah. Profile: April 6, genealogy of a youth movement. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 06.04.2012 11:59. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z:

<http://www.egyptindependent.com/news/profile-april-6-genealogy-youth-movement>

Carry on up the Nile. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 10.9.2005 23:57. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:
<http://www.guardian.co.uk/theguardian/2005/sep/10/guardianleaders1?INTCMP=SRCH>

Clashes mar Egypt poll. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 20.11.2005. 22:16. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z:
<http://www.aljazeera.com/archive/2005/11/200849164029785538.html>

Dissident al-Dustour editor sacked ahead of Egypt poll. In: *BBC* [online]. Poslední změna 05.10.2010 16:48. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11478791>

Dissident Saad Eddin backs Gamal Mubarak presidential bid. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 29.08.2010 17:56. [cit. 18.12.2012]. Dostupné z:
<http://www.egyptindependent.com/news/dissident-saad-eddin-ibrahim-backs-gamal-mubarak-presidential-bid>

DUNNE, Michele. Does Egypt need international election observers? In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 14.10.2010 14:05. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.egyptindependent.com/opinion/does-egypt-need-international-election-observers>

Egypt: Amnesty International concerned about mass arrests and violent attacks. In: *Amnesty International* [online]. 30.11.2005. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z:
<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/037/2005/en/ac5c0512-fa12-11dd-999c-47605d4edc46/mde120372005en.pdf>

- Egypt: Amnesty International Report 2007. In: *Amnesty International* [online]. 2007. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2007>
- Egypt: Amnesty International Report 2008. In: *Amnesty International* [online]. 2008. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2008>
- Egypt: Amnesty International Report 2009. In: *Amnesty International* [online]. 2009. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2009>
- Egypt: Amnesty International Report 2010. In: *Amnesty International* [online]. 2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/egypt/report-2010>
- Egypt: Disclose Fate of „Disappeared“ Student. 2010. In: *Human Rights Watch* [online]. Poslední změna 03.09.2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2010/09/03/egypt-disclose-fate-disappeared-student>
- Egypt: human rights should be at centre of election agenda. In: *Amnesty International* [online]. 01.11.2005. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/032/2005/en/a62d9d31-fa14-11dd-999c-47605d4edc46/mde120322005en.pdf>
- Egypt: Intimidation and assault on journalists and peaceful demonstrators must stop. In: *Amnesty International* [online]. 7.6.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/025/2005/en/4d38da35-fa1d-11dd-999c-47605d4edc46/mde120252005en.pdf>
- Egypt: Mixed signals - arrests of political opponents amidst talks of political reform. In: *Amnesty International* [online]. 4.2.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/016/2005/en/3aef4b3c-d525-11dd-8a23-d58a49c0d652/mde120162005en.pdf>

Egypt: Police killings of voters requires urgent, independent investigation.

In: *Amnesty International* [online]. 09.12.2005. [cit. 25.12.2012].

Dostupné z:

<http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/039/2005/en/1b25b691-fa10-11dd-b1b0-c961f7df9c35/mde120392005en.pdf>

Egypt awaits November vote. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna

13.10.2005. 19:22. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/archive/2005/10/200849131953368846.html>

Egypt election: Hosni Mubarak's NDP sweeps second round. In: *BBC*

[online]. Poslední změna 07.12.2010 11:33. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11935368>

Egypt election row sparks protest. In: *BBC* [online]. Poslední změna

10.09.2005 22:06. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4234162.stm

Egypt islamists make record gains. In: *BBC* [online]. Poslední změna

08.12.2005 12:31. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4509682.stm

Egypt set for last round of elections. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední

změna 07.12.2005. 02:00. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/archive/2005/12/200849141812266579.html>

Egypt votes in landmark election. In: *BBC* [online]. Poslední změna

07.09.2005 16:23. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4221080.stm

Egyptian Authorities Must Ensure New Death in Custody Case Is Fully

Investigated. In: *Amnesty International* [online]. Poslední změna

16.11.2010. [cit. 5.3.2013]. Dostupné z:

<http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/egyptian-authorities-must-ensure-new-death-custody-case-fully-investigated-2010-11->

Egyptian elections: opposition alleges fraud. In: *The Guardian* [online].
Poslední změna 29.11.2010 17:05. [cit. 15.12.2012]. Dostupné z:
<http://www.guardian.co.uk/world/2010/nov/29/egyptian-opposition-alleges-election-fraud>

Egyptian police arrest 73 Muslim Brotherhood members. In: *The Guardian* [online].
Poslední změna 15.02.2007 15:17. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.guardian.co.uk/world/2007/feb/15/egypt>

Egyptian policemen charged over Khaled Said death. In: *BBC* [online].
Poslední změna 01.07.2010 12:18. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z:
<http://www.bbc.co.uk/news/10476720>

Egyptian president Mubarak's grandson dies. In: *BBC* [online].
Poslední změna 19.05.2009 11:26. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/8057173.stm>

Egyptians urged to boycott presidential election. In: *The Guardian* [online].
Poslední změna 21.07.2005 23:57. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:
<http://www.guardian.co.uk/world/2005/jul/21/jonathansteele?INTCMP=SRCH>

Egypt's 2010 Elections – Fraud, Oppression and Hope for Change. In:
Ikhwan Web [online]. Poslední změna 15.12.2010 14:57. [cit.
1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27550&ref=search.php>

Egypt's ugly election. In: *The Washington Post* [online]. Poslední změna
10.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z:
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/09/AR2005120901837.html>

- EL-DARAGLI, Adel, RAMZY, Mahmoud. Wafd leaders hold Mubarak responsible for election rigging. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 20.12.2010 19:19. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/wafd-leaders-hold-mubarak-responsible-election-rigging>
- EL HARIRI, Abdel Rahman Hussein Shorouk. Al-Wafd party outlines position against inheritance of power, call for free election. In: *Masress* [online]. Poslední změna 09.08.2010. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z: <http://www.masress.com/en/dailynews/121958>
- Election Monitors Report Widespread Fraud. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 28.11.2010 21:06. [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27347&ref=search.php>
- Elections in Egypt. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/egypt1110WebforPosting.pdf>
- Elections update: Civil servants bribed for votes in Alexandria. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 28.11.2010 11:01. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/elections-update-civil-servants-bribed-votes-alexandria>
- Elections update: Vote-buying business sees Election-Day boom. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 28.11.2010 18:11. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: http://www.egyptindependent.com/news/elections-update-vote-buying-business-sees-election-day-boom?quicktabs_ei_multimedia_block=0
- ELMASRY, Amin. The Myth of Gamal Mubarak. In: *Amin Elmasry* [online]. Poslední změna 27.6.2010. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z:

<http://aminelmasry.wordpress.com/2010/06/27/the-myth-of-gamal-mubarak/>

EOHR... impartiality of the electoral process is a national demand for all the political forces in Egypt. In: *The Egyptian Organisation for Human Rights* [online]. Poslední změna 16.09.2010. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://en.eohr.org/2010/09/16/eohr%E2%80%A6impartiality-of-the-electoral-process-is-a-national-demand-for-all-the-political-forces-in-egypt/>

ESSAM EL-DIN, Gamal. How Gamal brought the whole Mubarak house down. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 15.04.2011. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/9988/Egypt/Politics-/How-Gamal-brought-the-whole-Mubarak-house-down.aspx>

ESSAM EL-DIN, Gamal. NDP's old guard and business tycoons sweep first round of the poll. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 30.11.2010. [cit. 27.3.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/878/Egypt/Politics-/NDP-s-old-guard-and-business-tycoons-sweep-first-ro.aspx>

ESSAM EL-DIN, Gamal. Timeline: Gamal Mubarak. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 14.04.2011. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/9991/Egypt/Timeline-Gamal-Mubarak.aspx>

Fraud in Egypt elections 2010 11 28. In: *YouTube* [online]. Poslední změna 28.11.2010. [cit. 15.2.2013]. Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?v=lcEsyr7l5_I

From Plebiscite to Contest? Egypt's Presidential Election. In: *Human Rights Watch* [online]. 2.9.2005. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/legacy/backgrounders/mena/egypt0905/egypt0905.pdf>

- Gamal Mubarak seeks change. In: *UPI* [online]. Poslední změna 14.11.2010 08:01. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://www.upi.com/Top_News/World-News/2010/11/14/Gamal-Mubarak-seeks-change/UPI-73661289739690/
- HALL, Camilla. Mubarak's real opposition, election monitoring uncovered. In: *Edinburgh Middle East Report* [online]. 12.10.2006. [cit. 18.12.2012]. Dostupné z: <http://emeronline.blogspot.cz/search?q=election+monitoring>
- HASSAN, Bahey el-din. Say hello to radicalism...! In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 05.12.2010 16:30. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/opinion/say-hello-radicalism%E2%80%A6>
- HILL, Evan. Egypt police blamed for death. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 16.11.2010 07:47. [cit. 5.3.2013]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2010/11/2010111516111485865.html>
- How Mubarak won the election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 13.09.2005 14:19. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/sep/13/worlddispatch.egypt?INTCMP=SRCH>
- IBRAHIM, Amirah. More civilians appear before military courts. In: *Al-Ahram Weekly* [online]. Poslední změna 18.-24.08.2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://weekly.ahram.org.eg/2011/1061/eg3.htm>
- Islamic group 'wins Egypt seats'. In: *BBC* [online]. Poslední změna 16.11.2005 12:27. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4442204.stm
- 'It is a vital but insufficient step'. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 20.5.2005 00:10. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/theguardian/2005/may/20/theeditorpressreview?INTCMP=SRCH>

Khaled Said: The face that launched the revolution. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 06.06.2012. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/0/43995/Egypt/0/Khaled-Said-The-face-that-launched-a-revolution.aspx>

Kódy měn. In: *Česká Národní Banka* [online]. 2004. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/predpisy_CNB_statistika/predpisy_menove_bank_stat/vykazy_metodika_2004/download/04_6_BA0010.pdf

MAHFOUZ, Naguib. Brothers in the parliament. In: *Al-Ahram Weekly* [online]. Poslední změna 08.-14.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://weekly.ahram.org.eg/2005/772/op6.htm>

Mass Arrests of Street Children in Egypt. 2003. In: *Human Rights Watch* [online]. Poslední změna 20.02.2003. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2003/02/19/mass-arrests-street-children-egypt>

MB Nominates 132 Candidates for Parliamentary Polls. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 03.11.2010 14:49. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27013&ref=search.php>

McCARTHY, Rory. In a fix. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 14.11.2005 11:35. [cit. 22.12.2012]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/nov/14/worlddispatch.rorymccarthy?INTCMP=SRCH>

McINERNEY, Stephen. Egyptian Democracy Doesn't Need Gamal Mubarak. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 07.10.2010 00:26.

[cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=26669>

Military Academy [online]. [cit. 3.11.2012]. Dostupné z: <http://www.mmc.gov.eg/Academies/military%20academy/main.htm>

Ministry of Defence and Armed Forces of the Czech Republic [online]. Poslední změna 2.11.2012 [cit. 3.11.2012]. Dostupné z: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=49065>

Monopolizing the Power: Egypt's Political Parties Law. In: *UNHCR* [online]. [cit. 4.11.2012]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/refworld/country,,HRW,COUNTRYREP,EGY,,45a4e0a92,0.html>

Mubarak Plans to Get His Son, Gamal, Appointed President. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 29.05.2007 13:01. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://ikhwanmisr.net/article.php?id=733>

Mubarak taken ill in parliament. In: *BBC* [online]. Poslední změna 19.11.2003 12:37. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3283435.stm

NASRAWI, Saif. Challenger forces run-off vote in journess syndicate election. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 07.12.2009 21:16. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/challenger-forces-run-vote-journos-syndicate-election>

National Association for Change. In: *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. 2011. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://egyptelections.carnegieendowment.org/2010/09/22/national-association-for-change>

NDP leader: Hosni Mubarak is party's choice for presidential candidate. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 25.08.2010 13:00. [cit.

18.12.2012]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/ndp-leader-hosni-mubarak-party-choice-presidential-candidate>

Official results: 16 opposition, 424 NDP, 65 „independents“. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 06.12.2010. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/5/1321/Egypt/Egypt-Elections-/Official-results---opposition,--NDP,--independents.aspx>

Omar Suleiman appointed vice president of Egypt. In: *Al Arabiya* [online]. Poslední změna 29.01.2011 19:52. [cit. 25.3.2013]. Dostupné z: <http://www.alarabiya.net/articles/2011/01/29/135473.html>

Police Lead Intimidation in Egypt's Polls: Report. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 25.11.2005 00:00. [cit. 16.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=5406>

Power inheritance was a main reason for Mubarak's ouster, ex-FM says. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 20.06.2011 11:37. [cit. 2.4.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/power-inheritance-was-main-reason-mubarak%E2%80%99s-ouster-ex-fm-says>

President Hosni Mubarak sets Egypt election date. In: *BBC* [online]. Poslední změna 20.10.2010 16:42. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11589354>

Protesters say Egypt elections rigged. In: *CNN* [online]. Poslední změna 12.12.2005 16:03. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2005/WORLD/africa/12/12/egypt.election.protest/index.html?iref=allsearch>

Protests in Cairo against 'rigged' election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 13.12.2010 04:56. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-11980208>

- Rights body: Egypt poll to be unfair. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 30.08.2005. 00:05. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/08/200849134222186249.html>
- Rodina* [The Family] [dokumentární film] [online]. Režie AL JAZEERA. Katar, 2012. Poslední změna 3.7.2012 11:17 [cit. 3.11.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/programmes/2012/06/2012620124818367927.html>
- SALAH, Tarek, EL-GAMAL, Farouk. Opposition figures urge political forces to unite against anticipated vote fraud. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 23.12.2010 17:23. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/opposition-figures-urge-political-forces-unite-against-anticipated-vote-fraud>
- SALEM, Mona. Mubarak's reform promises backslide. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 21.04.2006. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=4371>
- Scores arrested in Egypt election. In: *BBC* [online]. Poslední změna 20.11.2005 13:10. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/4453674.stm
- SHARP, Jeremy M. Egypt: 2005 Presidential and Parliamentary Elections. In: *U.S. Department of State* [online]. Poslední změna 15.1.2006. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: http://assets.opencrs.com/rpts/RS22274_20060115.pdf
- SHEHATA, Samer. Egypt after 9/11: Perceptions of the United States. In: *Contemporary Conflicts* [online]. 26.3.2004. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://conconflicts.ssrc.org/archives/mideast/shehata/>
- SHENKER, Jack. Egypt's rulers tighten grip amid claims of election fraud and intimidation. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 30.11.2010

18:13. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/world/2010/nov/30/egypt-poll-electoral-fraud-claims>

SHENKER, Jack. ElBaradei urges Egyptians to boycott presidential election. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 08.12.2010 16:05. [cit. 6.2.2013]. Dostupné z:

<http://www.guardian.co.uk/world/2010/dec/08/elbaradei-egyptians-boycott-presidential-election?INTCMP=SRCH>

SHOURBAGY, Manar. The Egyptian Movement for Change – Kefaya: Redefining Politics in Egypt. In: *Public Culture* [online]. Ročník 19, číslo 1. 2007. [cit. 1.4.2013]. Dostupné z:

<http://publicculture.org/articles/view/19/1/the-egyptian-movement-for-change-kefaya-redefin/>

SHUKRALLAH, Salma. Accusations of vote buying in Helwan. In: *Ahram Online* [online]. Poslední změna 28.11.2010. [cit. 10.2.2013]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/News/638.aspx>

STORK, Joe. Egypt: Repeal Emergency Law, Abolish Emergency State Security Court. In: *Human Rights Watch* [online]. 28.08.2003. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2003/08/27/egypt-repeal-emergency-law-abolish-emergency-state-security-court>

The Death of Egypt's Free Press. In: *Foreign Policy* [online]. Poslední změna 05.10.2010. [cit. 26.1.2013]. Dostupné z: http://www.foreignpolicy.com/articles/2010/10/05/the_death_of_egypt_s_free_press

The Elusive Myth of Democratic Egyptian Elections. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 09.11.2010 13:09. [cit. 15.1.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27099&ref=search.php>

The Situation of Human Rights in Egypt 2009: Introduction, summary and recommendations. In: *The Egyptian Organisation for Human Rights* [online]. Poslední změna 14.07.2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://en.eohr.org/2010/07/14/the-situation-of-human-rights-in-egypt-2009-introduction-summary-and-recommendations/>

Timeline: Arab League. In: *BBC* [online]. Poslední změna 15.11.2011 11:26. [cit. 6.11.2012]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/country_profiles/1550977.stm

TISDALL, Simon. Band of Brothers. In: *The Guardian* [online]. Poslední změna 09.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/world/2005/dec/09/tisdallbriefing.comment?INTCMP=SRCH>

Top US human rights official urges Egypt to lift Emergency Law. In: *Egypt Independent* [online]. Poslední změna 27.01.2012 12:40. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.egyptindependent.com/news/top-us-human-rights-official-urges-egypt-lift-emergency-law>

United Nations [online]. [cit. 6.11.2012]. Dostupné z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/339\(1973\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/339(1973))

Voting under way in Egypt. In: *Al Jazeera* [online]. Poslední změna 07.09.2005. 13:11. [cit. 16.12.2012]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/archive/2005/09/200849162654879862.html>

We Are All Khaled Said. In: *Facebook* [online]. Poslední změna 15.02.2013. [cit. 6.3.2013]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/elshaheed.co.uk>

When Is Enough, Enough? In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 08.12.2010 01:54. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27470&ref=search.php>

- WHITSON, Sarah Leah. It's time to tell Mubarak, 'enough!'. In: *Human Rights Watch* [online]. 21.05.2006. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2006/05/19/its-time-tell-mubarak-enough>
- WILLIAMS, Daniel. Egypt Extends 25-Year-Old Emergency Law. In: *The Washington Post* [online]. Poslední změna 01.05.2006. [cit. 10.1.2013]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/04/30/AR2006043001039.html>
- WISE, Lindsay. Why Egypt Is Cracking Down on Bloggers. In: *Time* [online]. Poslední změna 01.06.2006. [cit. 10.3.2013]. Dostupné z: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1199896,00.html>
- World Report 2006. In: *Human Rights Watch* [online]. 15.2.2006. [cit. 25.12.2012]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/world-report-2006/egypt>
- World Report 2010. In: *Human Rights Watch* [online]. 2010. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/world-report-2010/egypt>
- World Report 2011. In: *Human Rights Watch* [online]. 2011. [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: http://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/egypt_1.pdf
- WRITER, Staff. Down but not Out for the Count - MB Boycotts Runoffs. In: *Ikhwan Web* [online]. Poslední změna 03.12.2010 23:37. [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: <http://www.ikhwanweb.com/article.php?id=27410&ref=search.php>
- ZAKI, Nabil. Who won the elections and why?. In: *Al-Ahram Weekly* [online]. Poslední změna 08.-14.12.2005. [cit. 2.1.2013]. Dostupné z: <http://weekly.ahram.org.eg/2005/772/op7.htm>

7.3 Jiné zdroje

Soukromé rozhovory via Facebook s Ayou EL HOSSEINY, občankou EAR a se Salmou LOTFY, občankou EAR, nar. 1989 na téma: *Dojmy z*

Mubáarakovy policie. Káhira. Via Facebook. 15.2.2013. Přepisy rozhovorů dostupné na požádání od autora práce.

8 RESUME

This thesis deals with the discourse of the Egyptian interior policy leading to the events of the Revolution of 25 January. In particular it focuses on the fields of interior politics and human rights problematics connected to the political sphere in Egypt. This thesis focuses on several key events and phenomena in the Egyptian interior politics mostly in the last decade (2000-2010) of the Mubarak regime and it's based on the studium of the relevant literature, detailed analysis of the commentaries in the daily newspapers, human rights organizations reports, governmental institutions reports and the scientific articles. By the analysis of these events and phenomena, I was trying to find, define and explain the main reasons, so called 'roots', of the Egyptian revolution.

The thesis is composed of several reasonably lined up chapters. Firstly, I briefly described the life and career of Hosni Mubarak, the head of the fallen regime. Hosni Mubarak represents the main force that was shaping his regime, and therefore, I described the historical and political forces that were shaping himself before he seized power. After laying the historical and personal framework, I approached the main theme of the thesis. Next chapters are analyzing important Egyptian presidential and parliamentary elections of 2005 and 2010, the means and tools for rigging and manipulating the elections, political rights environment in Egypt, means and tools of repression of political opposition used by the Mubarak regime, and problematics of the succession. In each of these problematics, I was looking for the roots of the revolution, defining them and explaining them.

The conclusion evaluates reached outputs and aims to summarize the main events and phenomena leading towards the Revolution of 25 January in Egypt, identifying and explaining the main roots of the revolution.